

23ste ZITTING. — 6 MEI.

143. Onteigening ten behoeve van een spoorweg van Amersfoort naar Nijmegen.

23ste ZITTING.

ZITTING VAN MAANDAG 6 MEI.

(GEOPEND TEN 11 URE.)

Ingekomen: 1°. bericht van een lid, verhinderd de zitting bij te wonen; 2°. Regeringsbescheiden; 3°. verzoekschrift. — Beraadslaging over de wetsontwerpen: 1°. tot onteigening ten behoeve van een spoorweg van Amersfoort naar Nijmegen; aanneming van dit wetsontwerp; 2°. tot wijziging der wet van 29 Junij 1854, houdende veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld; verwerping van het wetsontwerp.

Voorzitter: de heer **de Vos van Steenwijk**.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 34 leden, te weten de heeren:

van Swinderen, van Akerlaken, de Raadt, Blussé, Nobel, de Sitter, van Rhemen van Rhemenshuizen, Duymaer van Twist, van Eysinga, Dumbar, Viruly, Carsten, du Marchie van Voorthuysen, van Rijkevorsel, Borsius, Huydecoper van Maarsseveen, Hengst, van Sasse van Ysselt, de Villers de Pité, Geertsema, Hein, Beerenbroek, Pické, Smits, Prins, Buchner, Teding van Berkhout, Vos de Wael, Smit, Stork, van Vollenhoven, Thooft en Coenen;

en de heeren Ministers van Justitie en van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

De **Voorzitter** deelt mede:

A. dat de heer Pincoffs berigt heeft ingezonden, dat hij verhinderd is deze zitting bij te wonen.

Dit berigt wordt voor kennisgeving aangenomen.

B. dat zijn ingekomen:

1°. eene missive van den Minister van Financien, ten geleide van het rapport der door den Minister geraadpleegde commissie over de goede instandhouding van het Haagsche Bosch.

Deze missive wordt voor kennisgeving aangenomen.

2°. een adres van het gemeentebestuur van Maastricht, betreffende het wetsontwerp tot wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij 1854 (*Staatsblad* n°. 102), houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

Wordt besloten dit adres te verzenden naar de Commissie voor de Verzoekschriften, met uitnoodiging om nog staande de vergadering daarover rapport uit te brengen.

Aan de orde is de behandeling van:

I. het WETSONTWERP TOT ONTEIGENING TEN BEHOEVE VAN EEN SPOORWEG VAN AMERSFOORT NAAR NIJMEGEN.

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Viruly**: Mijnheer de Voorzitter! Toen wij de wet behandelden waarbij de tweede serie van spoorwegen werd vastgesteld, vreesde ik reeds, dat de rigting der lijn Amersfoort-Nijmegen niet de beste zou zijn. Het is waar dat in de wet slechts genoemd wordt de lijn Amersfoort-Nijmegen, loopende langs Rhenen, en dat de overbrugging niet werd bepaald, doch men moet rekening houden met het amendement der heeren Heydenrijk en van Nispen en vooral met de discussie, die daarbij plaats had. Wanneer men dit in aanmerking neemt, dan kan men niet ontkennen dat de bedoeling heeft bestaan om te Rhenen de overbrugging te doen plaats hebben. Nu had ik wel gehoopt dat of de Regering of eenig lid van den anderen tak der wetgeving het initiatief zou genomen hebben om eene wijziging in de spoorwegwet te verkrijgen, waardoor het mogelijk ware geweest de rigting van den weg Amersfoort-Nijmegen zoodanig te nemen dat men gebruik kon maken van de brug bij Rosande, die vervaardigd is voor de lijn Arnhem-Nijmegen, maar dit is niet geschied. Ik geloof dat men miljoenen schats had kunnen uitsparen en dat de door velen zoo geliefde spoorweg Amersfoort-Nijmegen twee of drie jaren vroeger zou kunnen gereed zijn.

Aangezien er nu geene verandering gekomen is in de wet, zijn wij verplicht daarin te berusten. En gaarne zou ik dan ook mijne stem gegeven hebben aan dit wetsontwerp, ware het niet dat er een ander bezwaar bij mij bestond, namelijk de kruising van den weg bij de Haar. De Regering wil den Rijnspoorweg kruisen met eene overbrugging bij de Haar. Ik geloof dat overbrugging van spoorwegen zeer wenschelijk is, zoodra deze dienen moet voor de veiligheid daar waar bij het kruispunt de treinen doorloopen. Nu stel ik mij voor, dat noodzakelijk aan het kruispunt de Haar een étage-station zal moeten komen en dat dit een zeer levendig station zal worden. De reizigers toch, komende van den Haag, Leiden, Gouda, Woerden, Utrecht, zullen, om naar Nijmegen te reizen, den Rijnspoorweg volgen tot de Haar en daar overstappen op den Staatsspoorweg. Derhalve zullen alle treinen daar moeten ophouden, en dan vervalt, mijns inziens, het belang om aldaar eene overbrugging te maken. De Regering zegt in haar antwoord op ons Voorloopig Verslag dat wanneer men den weg gelijkvloers zou willen maken, dit belangrijk meer zou kosten. Ik moet dit aannemen, doch voor ik die mededeeling ontving, kwam het mij voor dat kunst-

143. Onteigening ten behoeve van een spoorweg van Amersfoort naar Nijmegen.

werken voor eene overbrugging en een étagestation zeer dure zaken zijn. Nu veroorloof ik mij aan den Minister de vraag te stellen of in die berekening ook begrepen is de noodzakelijke kosten voor het maken van toegangswegen tot het station de Haar.

De Haar toch is een vrij geïsoleerde plaats met weinig of geen toegangen. Ik geloof inderdaad, Mijnheer de Voorzitter, dat bij deze wet niet voldoende betracht is het groote spoorwegbelang, namelijk dat de aansluiting van de spoorwegen zoo gemakkelijk mogelijk zij; als dit geschiedt, worden het publiek en de exploiterende maatschappijen beiden gebaat. De wegen moeten elkander voeden en werken daardoor mede tot hare finantiële belangen.

Primitief had ik nog een bezwaar aangaande het station te Amersfoort. De Minister zegt in het Eindverslag, dat de uitbreiding daarvan onoverkomelijke bezwaren zoude opleveren, en daarbij moet ik mij nederleggen. Nogtans meen ik met den Minister niet te kunnen medegaan als hij zich voorstelt, dat alle aansluitende spoorwegen het nieuwe station zullen inrijden: de Centraalspoorweg bijv. heeft een vrij voldoende station, dat hij welligt niet zal verlaten om het nieuwe station, te gebruiken tegen betaling, en bovendien nog kosten te maken voor het verleggen der rails, terwijl de Maatschappij slechts een als compensatie waardeloos gebouw zou overhouden.

Ik hoop, Mijnheer de Voorzitter, dat ik mij zal vergissen in mijn minder goeden dunk aangaande de rigting van dezen spoorweg, en dat de ondervinding zal leeren dat de door de Regering voorgestelde de beste is.

De heer **Tak van Poortvliet**, Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid: Bij het ontwerpen der rigting van den spoorweg Amersfoort-Nijmegen was de Regering, gelijk de geachte afgevaardigde uit Zuidholland te regt opmerkte, gebonden door de letter der wet van 1875 en door de daaromtrent gevoerde beraadslagingen in de andere Kamer der Staten-Generaal. De overbrugging te Rhenen stond v. t. t., het doel van den weg, de kortst mogelijke verbinding te maken van Amsterdam met de Duitsche banen schreef voor, dat zoo min mogelijk bogten in den te bouwen spoorweg mochten voorkomen. Daarom is bij de Haar de rigting haaks over den Rijnspoorweg ontworpen en geene gelijkvloersche verbinding met een der naburige stations van den Rijnspoorweg voorgesteld.

De geachte afgevaardigde, eenigen twijfel opperende omtrent de meerdere kosten eener gelijkvloersche kruising en van oordeel, dat die niet veel zouden stijgen boven de kosten der ontworpen kruising met étage-station, vroeg, of bij de berekening wel is gelet op den aanleg van toegangen en verdere werken voor het station aan de Haar. Ik kan daarop een toestemmend antwoord geven. Eene gewone wegbrug over den Rijnspoorweg en een étage-station, dat is een huis met twee verdiepingen, kunnen, uit het oogpunt der kosten, niet worden vergeleken met de groote werken, bij eene gelijkvloersche kruising noodig voor den aanbouw van een gemeenschappelijk station voor twee spoorwegen. De veiligheid van het verkeer loopt daarbij steeds gevaar. De spoortreinen rijden toch niet alleen gelijkvloers het station binnen, om er op te houden, maar zij moeten altijd schuins over de rails den anderen weg kruisen bij het verlaten van het station. Gelijkvloersche kruisingen worden in het buitenland algemeen afgekeurd; in Duitschland zijn ze streng verboden. De Regering wenscht er niet toe mede te werken om ze hier te lande te vermeederen buiten het geval van strikte noodzakelijkheid.

Voor het verkeer van reizigers op het station de Haar, waarin de geachte spreker uit Zuidholland groote levendigheid verwacht, maar waaromtrent ik nog geene stellige meening zoude durven uitspreken, kan de aanleg van een étage-station geen bezwaar opleveren. Het opklimmen en afdalen van eenige trappen is nog gemakkelijker voor reizigers, dan het doorloopen van groote afstanden gelijkvloers, zoo als dat maar al te veel op onze stations moet plaats vinden.

Wat het station te Amersfoort betreft, de eerst voorgenomen uitbreiding der inrigtingen van den Centraal-

spoorweg is werkelijk op onoverkomelijke bezwaren afgestuit. Men heeft moeten besluiten tot den aanbouw van een nieuw station, dat zal worden ingerigt voor de verschillende spoorwegen die elkander in Amersfoort ontmoeten. De Centraal-spoorwegmaatschappij zal tot het mede gebruik dat nieuwe station wel niet zoo ongenegen worden bevonden als de geachte spreker vreest, wanneer het haar tegen billijke vergoeding wordt toegestaan. Zij wordt daardoor immers ontheven van een deel harer exploitatiekosten; en dat voordeel kan tegenover het verlaten van het tegenwoordig gebouw, des noods het verlies van het daarin aangelegde kapitaal, wel opwegen.

De Regering meent daarom door de voorgestelde rigting, die aan de letter der wet van 1875 voldoet, ook de belangen van het spoorwegverkeer zooveel mogelijk te hebben behartigd.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het wetsontwerp tot onteigening ten behoeve van een spoorweg van Amersfoort naar Nijmegen, in stemming gebragt, wordt met 30 tegen 2 stemmen aangenomen.

Tegen hebben gestemd de heeren Viruly en van Swinderen.

Bij deze stemming waren afwezig de heeren Thooft en Coenen.

II. Het WETSONTWERP TOT WIJZIGING VAN ART. 19 DER WET VAN 29 JUNIJ 1854 (STAATSBLED N°. 102), HOUDENDE EENIGE VERANDERINGEN IN DE STRAFFEN OP MISDRIJVEN GESTELD.

De heer **de Raadt**, lid der Commissie voor de Verzoekschriften, brengt het navolgend verslag uit, betrekking hebbende op het aan de orde gesteld wetsontwerp:

In handen uwer Commissie voor de Verzoekschriften zijn gesteld:

een adres van Burgemeester en wethouders der gemeente Leeuwarden, houdende adhaesie aan het adres van burgemeester en wethouders der gemeente Groningen, in zake de voorgestelde wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij 1854 (Staatsblad n°. 102); en

een adres van het gemeentebestuur van Maastricht, houdende bezwaren tegen het bovenvermelde wetsvoorstel.

Uwe Commissie stelt voor deze adressen ter griffie te deponeren ter inzage voor de leden.

De Vergadering vereenigt zich met de voorgestelde conclusie.

De beraadslaging over het wetsontwerp wordt geopend.

De heer **van Rhemen van Rhemenshuizen**: Mijnheer de Voorzitter! Er behoort welligt eenigen moed toe, om een wetsontwerp, dat met zooveel talent en zoo breedvoerig aan gene zijde van het Binnenhof door den Minister van Justitie is verdedigd, een ontwerp, waaraan juridische sommiteiten hunne goedkeuring hebben geschonken, te bestrijden. Toen ik echter de breedvoerige discussien over dit ontwerp gevoerd, aandachtig naging, verkreeg ik den indruk, dat de voorstanders en voorstemmers slechts schoorvoetend zijn toegetreden, dat zij het niet *con amore* hebben verdedigd, ik zou bijna zeggen: *faute de mieux*. Niemand keurde eigenlijk de voordragt geheel goed; men wenschte slechts tijdelijk een maatregel van voorzorg te nemen, in afwachting van het Strafwetboek, dat wij hopen nog in de 19de eeuw te zullen zien verschijnen.

Ik eenvoudige practicus, met eene veertigjarige ondervinding, sta tegenover die fijne regtsgeleerden. Ik vraag mij zelve af: is wijziging van art. 19 van de wet van 1854 zoo dringend noodig, zoo onmisbaar? Is er urgentie? De Minister spreekt nu weder over een onhoudbaren toestand. Ik moet verklaren dat ik, wat de bedelarij betreft,

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld

— ik laat nu de regeling van de belangen der kolonien daar — het onhoudbare van den toestand volstrekt niet inzie. De wet van 1854 was noodzakelijk; de artt. 271, 272, 273, 274 en 285 van het Strafwetboek behoeften wijziging. Die wet was toen onmisbaar. Welligt is de wijziging niet gelukkig geweest, maar zij vond toch ongeveer eene kwart-eeuw hare toepassing. Eene jurisprudentie tot in het hoogste ressort vestigde zich. Het fictive, wat de inrigtingen ter voorkoming van de bedelarij betreft, werd als het ware eene realiteit.

Dat iedere bedelarij bij de wet gestraft wordt als wanbedrijf, is ontwijfelbaar een groot gebrek, en het aangehaalde van Chauveau et Hélie door den Minister is in dat opzigt zeer zeker juist: »le délit ne peut commencer que dans le cas où la mendicité ne se fonde pas sur une nécessité flagrante».

Toch ben ik van meening dat alle bedelarij gestraft — ik zeg niet *moet* worden — maar moet *kunnen* worden. Met den Minister ken ik geene geregtvaardigde bedelarij; dan is het in mijne oogen geene bedelarij in den waren zin des woords. Ik zou meenen dat eenvoudige bedelarij moet gestraft worden als politie-overtreding, en zoogenaamde gequalificeerde bedelarij als wanbedrijf, als délit; en dan moet er geene nécessité flagrante, geene onvermijdelijke noodzakelijkheid geweest zijn voor den bedelaar om te vragen. Nu zegt de Regering dat zonder eene herziening van het Strafwetboek die onderscheiding niet mogelijk is. Waarom is mij niet duidelijk en is mij niet duidelijker geworden uit de discussie in de andere Kamer. Ik meen dat bij eene enkele wijziging van eenige artikelen van het Strafwetboek, dat doel ware te bereiken geweest.

Ik wil daarom liever wachten, omdat ik den nood niet zoo hoog gestegen acht. Verbetering van de gestichten van weldadigheid moet, geloof ik, het doel zijn; en dat kan, dunkt mij, op eene andere en betere wijze, bijv. door splitsing worden bereikt.

Ik ben er van overtuigd dat door deze wet het doel zal worden gemist, dat het zal zijn un remède pire que le mal.

Ik zie niet op de dagen mijner jeugd, toen men, de Breestraat te Leiden overgaande, minstens een half dozijn bedelaars achter zich had, maar ik meen dat in de laatste jaren de bedelarij sterk is afgenomen.

Ik erken dat de wet van 1854 gebreken heeft, maar men spreekt altijd over die fictie wat het opnemen van de bedelaars in gestichten betreft; naar mijn oordeel hebben en het administratief en het regterlijk gezag de wet sano sensu toegepast. Tot in het hoogste ressort heeft de Hooge Raad beslist in een goeden, praktischen zin.

Ik eerbiedig gaarne al de scherpzinnige juridische discussien in de andere Kamer, maar als nuchter practicus zeg ik: niemand sterft van honger in Nederland.

Bedelarij is hoogst zelden noodig; de ware, stille arme bedelt het minst; als dezulken om hulp vragen geschiedt het op eene wijze, die niet valt te rangschikken onder de kategorie bedelarij. Geen regter zal zulke lieden veroordeelen, en geen burgemeester zal met de wet van 1854 in de hand tegen hen verbaliseren. Zulke behoeftigen zijn niet gelijk te stellen met de bedelaars en landloopers. Alles hangt hier af van een sana legis interpretatio.

De derde alinea maakt het wetsontwerp voor mij onaannemelijk.

De armenwet van 1854, die de wet van 1818 verving, is eene gezegende wet, en al hadde de Minister Fock alleen ons verlost van het restitutiestelsel, dan zou zijn ministerie niet onvruchtbaar zijn geweest.

Die wet laat teregt aan de kerkelijke en bijzondere weldadigheid vrijheid om hulp te verleenen. Zij werkt op uitstekende wijze. Verpligte ondersteuning is vervallen en alleen bij volstrekt onvermijdelijke noodzakelijkheid kan het burgerlijk bestuur in hoogste ressort bedeelen; over de wenschelijkheid dier bedeeling oordeelt het administratief gezag in 't hoogste ressort.

Dat gezag, die plaatselijke autoriteit alleen is in staat om daarover te oordeelen en kan uitsluitend eene billijke uitspraak doen. Wat zal het gevolg zijn van de aanneming van dit wetsontwerp? Wanneer het administratief gezag,

burgemeester of burgerlijk armbestuur, verklaren dat bedeeling onnoodig is, omdat de man kan werken of om andere redenen, dan zal de regter, die niet met de bijzondere omstandigheden bekend is, kunnen beslissen dat er *wel* bedeeling moet gegeven worden.

Of dit nu geen *beroep* of *revisie* heet, zoo als de regtsgeleerden zeggen, doet niets ter zake; maar het staat in ieder geval vast dat er in dezelfde zaak twee verschillende uitspraken kunnen vallen.

De bedelaar krijgt dan van den regter een vrijbrief en gaat bedelen. Als de burgemeester of het burgerlijk armbestuur dat willen voorkomen, geven zij den bedelaar eenige centen.

Indien men het voorgestelde beginsel consequent had willen toepassen, dan zou de regter ook het quantum hebben moeten bepalen, volgens het voorstel van den heer Rutgers van Rozenburg. Maar dan zou die toepassing nog veel nadeeliger en onhoudbaarder zijn geworden.

Ziedaar met een kort woord de praktijk; ik schroom bijna haar te stellen tegenover de uitstekende juridische betoogen van den Minister en anderen.

Ware het amendement Mackay-Harinxma aangenomen, ik zou mij bij het ontwerp hebben nedergelegd; dan ware de opzending naar de kolonie, krachtens de vierde alinea, facultatief gebleven. Thans zal ik mij genoodzaakt zien tegen het wetsontwerp te stemmen.

De heer **Borsius**: Ik geloof geen tegenspraak te zullen ontmoeten, wanneer ik voorop stel, dat bij dit wetsontwerp de politiek geheel is uitgesloten. Dit ligt en in den aard van het onderwerp, en in de geschiedenis van het ontwerp, dat reeds vier jaren oud is en drie Ministers van Justitie heeft gekend.

Wij kunnen het dus geheel op zich zelf beoordeelen, en ons zoo noodig van verwerping niet laten weerhouden door beschouwingen omtrent de mogelijke politieke gevolgen, welke deze zou kunnen hebben.

Niet in de verste verte zou eene verwerping van dit ontwerp kunnen getuigen van eene strekking tegen de rigting van dit Kabinet, veel minder tegen den geachten Minister, die aan het hoofd van het Departement van Justitie is gesteld. Ik voor mij, die er prijs op stel gerekend te worden tot hen, die in het algemeen de rigting van dit Kabinet zijn toegedaan, wilde dit woord vooraf doen gaan aan het afkeurend oordeel, dat ik, tot mijn leedwezen, uit overtuiging over dit wetsontwerp moet uitspreken. Ik heb er verschillende bedenkingen tegen, maar ééne daarvan is voor mij zóó overwegend, dat ik alle overige zal laten rusten.

Dat ééne bezwaar is voor mij onoverkomelijk: het ingrijpen van de regterlijke magt in een onderwerp, bij eene organieke wet aan de uitsluitende beslissing van eene burgerlijke autoriteit overgelaten.

Ik zeg *organieke wet*; art. 195 der Grondwet bepaalt, dat het armbestuur een onderwerp van aanhoudende zorg der Regering is en door de wet wordt geregeld; zulk eene organieke wet behoort als het ware, tot de grondvesten waarop ons staatsgebouw rust: eene wet, die daarom, in dubbele mate behoort geëerbiedigd te worden niet slechts naar de letter maar ook in geest en strekking. Ik sluit mij geheel aan bij hetgeen zoo even gezegd is door den vorigen geachten spreker. De geest van die organieke wet laat zich zamenvatten in drie beginselen: de armenzorg overgelaten aan kerkelijke besturen en particuliere instellingen; het burgerlijk bestuur mag niet helpen dan na zich eerst vergewist te hebben, dat langs kerkelijken weg geene ondersteuning te verkrijgen is; en dan nog alleen bij volstrekte noodzakelijkheid; terwijl eindelijk de beslissing in deze materie *zonder beroep* is overgelaten aan de armbesturen zelve.

Die besturen zijn dus *vrij* en geheel *onafhankelijk*. Om dit beginsel nog meer te sanctioneren, heeft diezelfde wet in art. 24, de vrijheid gegeven om aan het verlenen van onderstand voorwaarden te verbinden, mits niet strijdig met de wet, de openbare orde en de goede zeden.

Nu vind ik dat dit wetsontwerp de geheele oekonomie van

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

die beginselen der armenwet omver werpt. Men geeft daarvoor twee redenen op: vooreerst vindt men de strafbepalingen omtrent de bedelarij niet goed, en in de tweede plaats wil men eene verandering brengen in de inrigting der gestichten Ommerschans en Veenhuizen. Deze omverwerping van de beginselen der armenwet geschiedt nu niet bij eene herziening van die organieke wet zelve, maar als het ware »in transitu», door eene wet te herzien, die daargesteld is tot wijziging van den Code Pénal.

De vraag wat bedelarij is blijft even onbeslist als tot dusverre. Er wordt geene definitie gegeven, wat bedelarij is. Er wordt niet gezegd of bedelarij uitsluitend mondeling of ook schriftelijk kan geschieden, of daarvoor wordt gevorderd een frequentativum, dan wel of elk afzonderlijk aalmoesvragen bedelen is, niets van dat alles; het eenig gevolg van dit wetsontwerp zal dus niets anders zijn — daargelaten de mogelijkheid van eene veranderde inrigting der gestichten — dan het in de wet opnemen van een geval van straffeloosheid van bedelen.

De wijze, waarop dit geschiedt, heeft ten gevolge, dat daardoor *feitelijk* het regt van beslissing in het hoogste ressort omtrent de al of niet inwilliging van aanvragen om onderstand, ontnomen wordt aan de armbesturen, die dit regt aan de wet ontleenden.

Ik weet wel, dat de Minister dit ontkent, en ik moet ook erkennen, dat het niet met zoovele woorden in het wetsontwerp staat. De Minister zegt in zijne Memorie van Antwoord: »de beslissing is geheel aan het verantwoordelijk armbestuur overgelaten en moet daaraan ten volle verblijven.» Doch, in strijd met die woorden, geeft hij bij dit wetsontwerp aan eene andere autoriteit, aan den regter het regt van *beoordeelen* en zelfs van *veroordeelen* van de motiven waarop een armbestuur zijne weigering heeft gegrond.

Geen vrijspraak is toch mogelijk dan bij een gemotiveerd vonnis, waarbij wordt uitgemaakt: »de beslissing van het armbestuur te X was verkeerd, — de redenen, waarop de weigering van onderstand was gebaseerd, komen mij, regter, niet voldoende voor.»

Feitelijk — ik herhaal het — wordt dus vernietigd het beginsel van beslissing in het hoogste ressort door het armbestuur, en aangewezen eene geheel andere, hier eene vreemde autoriteit — geen administratief bestuur, maar de regter, om te beoordeelen, en des verkiezende, te veroordeelen de gronden, waarop het armbestuur de aanvraag om onderstand afgewezen heeft.

Hierbij neem ik nu nog aan dat het wetsontwerp, tot wet verheven, zal werken zoo als dit door den Minister geschetst is in de conferentie, door hem gehouden met de heeren Rapporteurs uit de andere Kamer, gelijk ook in ons Verslag is aangehaald: ik neem aan het zcrgvuldig onderzoek door den regter. Maar bestaat er geene mogelijkheid dat eene regtbank de zaak anders opvat?

Gaarne zeg ik het ook in deze den vorigen geachten spreker na: er is iets gewaagds in, hier eene stelling te verkondigen, die door zoo vele uitstekende regtsgeleerden in de andere Kamer niet is gemoveerd; maar toch — mijns inziens bestaat de mogelijkheid dier andere opvatting. Zij is deze. Het wetsontwerp luidt: »Hij, die bedelt, is niet strafbaar, wanneer de regter oordeelt, dat zijne aanvraag om onderstand, waarop door het bij art. 22 der wet tot regeling van het armbestuur aangewezen bestuur afwijzend werd beslist, viel in de termen dier bepaling.»

Wat zijn nu deze »termen»? Niets anders dan dat zonder beroep beslist wordt. Er staat letterlijk: »Het burgerlijk of algemeen, het gemengd armbestuur, of, bij gebreke daarvan, het bestuur der gemeente, waar de arme zich bevindt, beslist zonder beroep op de aanvraag om onderstand dergenen die verkeeren in het geval, bij het vorig artikel vermeld.» Ik kan mij zeer goed de mogelijkheid voorstellen dat een regter, als dit ontwerp wet werd, beslist dat de aanvraag viel in de termen van die bepaling, namelijk, dat de hoogste beslissing bij het armbestuur is. Maar bij die letterlijke opvatting zou hij altijd, op grond der geconstateerde weigering, *moeten* vrijspreken, en dit bedoelt de Minister niet. Maar ik laat dit daar en kom

terug tot de werking der wet, gelijk die door den Minister is geschetst.

De taak van een armbestuur is schoon, maar tevens moeilijk. Het ondersteunt den waarlijk behoeftige, — het beheert de gelden, door de particuliere liefdadigheid of door de gemeente toevertrouwd, in volle vrijheid en is, behoudens zijne financiële verantwoordelijkheid, voor de wijze van bedeeeling, alleen aan God en zijn geweten verantwoordelijk. Dat is zeer schoon, maar, zeide ik, het is ook moeilijk, want, helaas, het ras van de bedelaars van professie is nog niet uitgestorven. Bij alle armbesturen melden zich dikwijls menschen aan, die geen bedeeeling waard zijn, personen te lui om te werken, en dan is de taak van een armbestuur zeer moeilijk en staat het bloot aan veel moeite, verdriet, miskenning en verguizing. Maar dit alles wordt opgewogen door dat eene: dat de beslissing van het armbestuur kracht van wet heeft en dat de bedelaar het armbestuur niet kan bedreigen, dat hij niet kan zeggen: ik zal mij tot eene andere, eene hogere autoriteit wenden! De morele kracht van een armbestuur is juist gelegen in zijn absoluut regt van beslissing zonder appel. Zeer juist wordt dit aangetoond in het Groninger adres. Burgemeester en wethouders zeggen, dat zij vermeen en er met nadruk op te mogen wijzen, »dat de zelfstandigheid der burgerlijke armbesturen ondermijnd, hunne werkzaamheid verlamd, hunne kracht tegenover de in den regel even onbescheiden als onbeschaamde vragers gebroken wordt, zoo — en daarop komt het in dit wetsontwerp neer — de regterlijke magt tot controleur over de handelingen der armbesturen wordt aangewezen, zoo de afgewezen bedelaar bij den regter als het ware kan komen in appel». Het is geen appel, zegt men. Volkomen juist. Ware het een appel *stricto sensu*, dan zou eene regterlijke beslissing niet slechts moeten leiden tot feitelijke vernietiging van de afwijzing, maar tevens moeten bevatten eene veroordeeling van het armbestuur om alsnog te bedelen. Dus een letterlijk appel, ik erken het, is het niet, maar in effectu is het hetzelfde, zoo als het hier is voorgedragen kan ik het niet beter vergelijken dan daarbij, dat men zegt: laat het standbeeld ongedeerd, maar ik haal er het voetstuk onder weg; men handhaaft de beslissing van het armbestuur in het hoogste ressort, maar men ontnemt er het effect aan, door de waarde dier beslissing te maken tot een punt van onderzoek der regterlijke magt. Mij komt het voor dat er plaats heeft eene ongeoorloofde inmenging van den regter in zaken, uitsluitend vallende onder de competentie der administratieve autoriteit. Nu zegt de Minister, een naauwkeurige onderscheiding van de grenzen tusschen het regterlijk en het administratief gebied is eene wetenschappelijke distinctie; — zeer juist, maar eene wetenschappelijk distinctie die in de praktijk het volle effect zal hebben. De Minister zegt: wij zijn hier *op de grens*. Ik meen dat »op de grens» reeds te ver is, maar beweer bovendien dat wij door dit wetsontwerp aan te nemen de grens tusschen beide terreinen *ver* overschreiden. Het is geen appel; wat is het dan? Ik kan niet beter doen dan de woorden aanhalen van den heer Corver Hooft in de andere Kamer: »Ik geloof dat wanneer eene op publiek gezag ingestelde autoriteit ex officio in het openbaar een afkeurend oordeel kan uitspreken over eene handeling van eene andere op publiek gezag ingestelde autoriteit, de laatste autoriteit onder de contrôle van de eerstgenoemde is geplaatst. Op die wijze wordt het administratief gezag geplaatst onder de contrôle van de regterlijke magt. En dat meen ik dat gevaarlijk is.» Een vrij gesproken bedelaar komt, als de regter heeft uitgemaakt dat het armbestuur hem ten onrechte ondersteuning geweigerd heeft, bij dat armbestuur terug met eene vrijpraak in de hand, met het vonnis waarlij hij van regtsvervolging is ontslagen en zegt: uw oordeel is gewogen en te ligt bevonden; ik vraag op nieuw ondersteuning, weigert gij nu nog, zoo ja, dan zal ik weer als bedelaar gearresteerd worden en u nogmaals voor den regter doen verschijnen!

Hiermede kom ik op het praktisch terrein van de procedure, die gevolgd zal worden wanneer dit ontwerp wet wordt.

Een armbestuur kent de locale toestanden in eene gemeente, het kent de personen. Al moge het personeel

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

van dat armbestuur afwisselen, die kennis gaat van den een op den ander over. Plaats nu dat armbestuur in eene andere gemeente op slechts één uur afstand en het weet niet wat het doen moet, het is er niet thuis, het mist alle leiddraad bij de beoordeeling der vraag of iemand ondersteuning moet hebben. En nu wil men den regter daarover laten oordeelen, die wellicht op tien uren afstands woont! Ik stel mij de zaak aldus voor. De bedelaar wordt voorgebracht, hij beroept zich op de weigering van onderstand door het armbestuur. Volgens de door den Minister gegeven schets kan de regter niets anders doen dan eenige leden van het armbestuur dagvaarden. Dit armbestuur erkend geweigerd te hebben. Ik stel mij drie gronden voor waarop het armbestuur kan geweigerd hebben. De eerste grond is, dat het zegt: er was hier geene volstrekte noodzakelijkheid. Dit moet nader onderzocht worden en zoo zal men weder andere getuigen moeten hooren, daar men zich niet kan verlaten op de enkele verklaring van het armbestuur, want anders ware de wet niet noodig. Nu kan zich het geval voordoen dat een armbestuur zegt: die man had met zijn gezin een voldoende middel van bestaan, want bijv., met steenen bikken verdiende hij f 3, en daaraan heeft hij genoeg; maar de bedelaar zegt dat hij voor dat geld zich en zijn gezin zelfs het hoogst noodige niet kan aanschaffen, zoodat hij onderstand behoefde. Dan zal de regter moeten doen wat de Minister zegt dat hij niet doen mag: om te beslissen of er volstrekte noodzakelijkheid tot bedeeling was, zal hij moeten beoordeelen het minimum der behoeften van den bedelaar en zijn gezin, om daaruit tot de conclusie te komen of er al dan niet volstrekte noodzakelijkheid bestond om hem te ondersteunen.

Een tweede geval. Het armbestuur zegt: ik heb dien man onderstand geweigerd omdat hij dien niet verdient, bij voorbeeld, omdat hij een volslagen dronkaard is, die al wat hij heeft of krijgt te gelde maakt om zich drank te verschaffen. De bedelaar, ontkenst dit; wat moet nu de regter doen? Hij moet uitmaken of die man als doorgaande dronkaard onderstand verdient; het armbestuur is krachtens de wet alleen niet geloofwaardig, de zaak wordt dus geschorst, er moet een nieuw getuigenverhoor plaats hebben, en dan zal het afhangen van de relative begrippen des regters of iemand, die zich geheel misdraagt, nogtans aanspraak heeft op onderstand. Dan wordt het, gelijk in de andere Kamer werd gezegd, eene zaak van meerdere of mindere weekhartigheid des regters.

Een derde geval. Het armbestuur verklaart: ik heb dien man onderstand geweigerd, omdat art. 21 der wet mij opdraagt, mij eerst zooveel mogelijk te verzekeren, dat hij geen ondersteuning kon erlangen van kerkelijke of particuliere instellingen. Nu heb ik mij verzekerd dat hij die wel krijgen kan; hoe moet dit nu worden uitgemaakt? Het is niet genoeg, dat het burgerlijk armbestuur voor den regter komt, maar ook moeten worden geroepen de besturen van kerkelijke of bijzondere instellingen, die naar de meening van het armbestuur den man wel hadden kunnen ondersteunen. Welk eene reeks van processen! Welk een verlies van tijd en van kosten! Wij hebben onlangs het aantal regtbanken aanmerkelijk verminderd op grond van te weinig werk; een paar wetten nog als deze, en ik vrees dat men van dien maatregel zal moeten terugkomen op grond van eene tegenovergestelde reden!

Nog een ander geval is denkbaar. Straks herinnerde ik aan art. 24, het geoorloofde van eene voorwaarde. Het is bekend dat verschillende gemeenten in ons vaderland het inderdaad wijs en goed beginsel hebben aangenomen, dat geen arme wordt ondersteund, tenzij zijne kinderen, die in den leeftijd vallen, behoorlijk onderwijs ontvangen. Toont de arme niet, dat zijne kinderen eene school, hetzij openbare of bijzondere, trouw bezoeken, dan krijgt hij geene bedeeling. Wanneer zulk een persoon als bedelaar teregt staat, en zich op weigering van onderstand beroept, geeft het armbestuur als grond der weigering aan, dat hij de gestelde voorwaarde, het doen onderwijzen zijner kinderen niet verkoos op te volgen. Wat zal dan de regter doen?

Wij hebben thans in het vooruitzicht een wetsontwerp op het lager onderwijs, waarbij die bepaling is opgenomen.

Maar eer dat wetsontwerp wet is, moet het nog verschillende phasen doorloopen, en bij het beoordeelen van dit wetsontwerp kunnen wij ons niet rigten naar een ander project, dat nog niet tot wet verheven is.

Bij den tegenwoordigen toestand bestaat de mogelijkheid dat de regter aldus redeneert: Gij armbestuur hebt wel het regt om eene voorwaarde te stellen, maar deze moet niet zijn in strijd met de wet. Wij hebben op dit oogenblik geene wet die leerpligt kent, en waar die niet is, belemmert men de vrijheid der ouders, als zij door middel van bedeeling zouden kunnen gedwongen worden, hunnen kinderen onderwijs te doen geven, als zij dat zelf niet verkiezen, — ergo — Overwegende dat de gronden waarop de weigering door het armbestuur gebaseerd is, door deze regtbank niet worden gedeeld, ontslaan wij den beklagde van alle regtsvervolging. Die mogelijkheid bestaat.

Maar nog verder. Er is in de andere Kamer op gewezen, dat er armbesturen zijn, door welke gezegd wordt: gij armen krijgt geene bedeeling, wanneer gij uwe kinderen niet zendt naar *die* school. Men vroeg: hoe zal het gaan, wanneer eene bepaalde school is aangewezen; zal het ook als een gegronde reden van weigering worden beschouwd, als de bedeelde zijne kinderen niet daarheen zendt? Die vraag is, meen ik, niet regtsstreeks door den Minister beantwoord, en ik verlang ook geen antwoord daarop, maar ik haal het alleen aan als een bewijs te meer van de mogelijkheid dat, door dit wetsontwerp aan te nemen, een conflict geboren wordt, tusschen twee takken van het openbaar gezag, die dan elk eene verschillende uitlegging geven aan eene wetsbepaling, waarvan de toepassing slechts aan den éénen is opgedragen, en dat wel in het hoogste ressort. Een dergelijke strijd is mijn inziens niet wenschelijk, en er zijn geene zoo overwegende, urgente belangen, die mij zouden kunnen leiden, om met overtuiging een ontwerp aan te nemen waarbij eene, in mijn oog zoo ongeoorloofde, inmenging van eene autoriteit in den werkring der andere tot wet zou worden verheven.

De heer de Sitter: Mijnheer de Voorzitter! Er is een tijd geweest dat ik mij veel bezig hield met de studie van de vragen, die betrekking hebben tot armverzorging en pauperisme. Op dat gebied ook heb ik in dien tijd met zeer veel genoegen gadeslagen, hetgeen door onzen tegenwoordigen Minister van Justitie werl verrigt. En toen ik dus van dezen Minister de belofte vernam dat wij van zijne hand zouden ontvangen eene wet op de bedelarij, verheugde ik mij daarin, omdat ik, bij zijne erkende bekwaamheid en voorbereidende werkzaamheden, juist op dat gebied in hem den persoon zag die deze allezins moeilijke en épineuse quaestie op eene voldoende wijze kon oplossen. Ik behoef dus niet te zeggen dat het mij leed doet wanneer ik ten opzichte van dit wetsontwerp, dat ik met zooveel belangstelling heb te gemoet gezien, en dat ook in sommige opzichten verbetering in den bestaanden toestand zal aanbrengen, eenige aanmerkingen moet maken, die mij beletten mijne stem aan dit voorstel te geven.

De geachte sprekers, die mij zijn voorgegaan, hebben de hoofdbedenkingen, die ik tegen dit wetsontwerp heb, en die geput zijn uit de strijdigheid van alin. 3 van het voorgestelde art. 19 met de bepaling van art. 22 van de vigerende armenwet, gebaseerd op het grondwettig voorschrift, waarbij aan de armbesturen in het hoogste ressort eene vrije beslissing over het al of niet verleenen van onderstand wordt gegeven, reeds duidelijk uiteengezet, en ik zal dus van het geduld der Vergadering niet vergen mij op dien weg verder te volgen. Ik wensch er evenwel een enkel woord bij te voegen.

De laatste geachte spreker heeft er op gewezen, dat hier, zoo al niet daadwerkelijk een hooger beroep, dan toch een wettig georganiseerde kritiek door de magistratuur wordt uitgeoefend op de beslissingen van het armbestuur, en dat daardoor de kracht van die beslissingen wordt gebroken, waardoor een dergelijk vonnis in de hand van den bedelaar zal zijn een middel waarmede hij zal beproeven het armbestuur tot eene andere handeling te brengen.

Ik wijs op nog iets anders. De bevoegdheid gegeven bij

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

art. 22 van de armenwet aan de armbesturen om zonder hooger beroep te beslissen over de aanvragen om onderstand, maakt juist de kracht uit van die armbesturen. En nu zal § 3 van art. 19, zoo als die hier is gesteld, door de beslissing van den regter over het al of niet grondige van de weigering van het armbestuur toe te laten, het prestige van die armbesturen, waaraan zij zoozeer behoefte hebben, geheel vernietigen. Wanneer een armbestuur naar beste weten en na rijp beraad, met volkomen kennis van zaken en personen, eene afwijzende beslissing heeft genomen, zal een regter op eenige uren afstands wonende, en onmogelijk daarover een goed objectief oordeel kunvende vellen, en wiens oordeel altijd min of meer subjectief moet zijn, die beslissing kunnen vernietigen, waardoor het prestige van het armbestuur zal verminderen, zoo het niet geheel zal verdwijnen.

Ik acht dit een noodlottig gevolg. Ik zal daarover niet verder uitwijden, omdat dit punt reeds uitmuntend door de beide vorige sprekers is ontwikkeld.

Nu nog een ander bezwaar. In de derde alinea van het voorgesteld artikel wordt, zoo als uit de discussien in de andere Kamer gebleken is, aan den bedelaar het bewijs van de niet strafbaarheid opgelegd.

Een van beide is waar: of die voorspiegeling is eene fata morgana, eene luchtspiegeling, die wij wel zien, maar niet kunnen grijpen, of het is eene werkelijkheid. Het bewijs kan door den bedelaar, mijns inziens, onmogelijk geleverd worden, omdat hij de kosten van de dagvaarding en van de reis van de armbesturen, die voor den regter geroepen worden, niet kan betalen.

De Minister zegt wel in zijne Memorie van Beantwoording, dat er niet meer dan twee of drie leden van het armbestuur geroepen worden. Maar ik kan den Minister op toestanden wijzen, waarmede hij geen rekening schijnt gehouden te hebben. In Friesland, om een voorbeeld te noemen, bestaan de groote gemeenten te lande uit onderscheidene dorpen. Elk dorp heeft zijn eigen armbestuur. In die groote gemeenten heeft men dus niet met één, maar met tien of twaalf armbesturen te doen. Wanneer een bedelaar zich op een van die dorpen tot het armbestuur om onderstand wendt, krijgt hij daar wellicht eene kleinigheid. Hij wandelt verder en krijgt op denzelfden of den volgende dag misschien op het volgende dorp wederom onderstand. Dit kan op zeven of acht volgende plaatsen gebeuren, tot dat de man eindelijk op een armbestuur stuit, dat den onderstand weigert. Ik lees daaromtrent in de Memorie van Beantwoording:

» Zoo werd onder anderen door eenige leden gewezen op den Frieschen bedelaar, die van dorp tot dorp trekt om onderstand te vragen en eindelijk op een armbestuur stuit, dat geen termen vindt zijn verzoek toe te staan. Zoodanige bedelaar zal, zegt men, zich bij den regter op die afwijzing beroepen. Welnu? De regter zal hem niettemin moeten veroordeelen, omdat de bedoelde bedelaar even te voren onderstand ontvangen had en het weigerend armbestuur dus te regt besliste, dat geene volstrekte onvermijdelijkheid bestond.»

Mijnheer de Voorzitter, dit zou alleen waar zijn als de regter de gave der alwetendheid had en wist wat er twee, drie dagen te voren met dien bedelaar was geschied.

Het spreekt toch van zelf dat de bedelaar zich alleen zal beroepen op de weigering van het laatste armbestuur, en zal zwijgen van den onderstand, die hij op andere plaatsen genoten heeft. Wil dus de regter zekerheid hebben, dan zal hij verplicht zijn alle armbesturen op te roepen, om te hooren of die ook onderstand gegeven hebben. Dit zal tot kostbare procedures aanleiding geven. De geachte spreker uit Zeeland heeft er reeds op gewezen, en ik zal dat punt niet nader ontwikkelen.

Het armbestuur echter zal telkens voor den regter moeten verschijnen om zich te verantwoorden over de beslissing in armzaken, en daarvan zal het gevolg zijn dat men in de steden, vooral in de groote, op den duur moeilijk leden voor die besturen zal kunnen vinden.

Daarop wordt te regt gewezen in een adres, waarvan ik de volgende woorden gaarne onderschrijf:

» deze inmenging van den kant der regterlijke magt in de bevoegdheid der administrative autoriteit er toe zal leiden de taak der burgerlijke armbesturen, zoo zwaar reeds en ondankbaar, nog minder aantrekkelijk te maken, zoodat de vrees gewettigd is dat geene leden meer zullen zijn te vinden voor deze besturen, die de kans loopen ieder oogeblik, in den vorm van een getuigenverhoor, voor den strafregter ter verantwoording te worden geroepen, wegens weigering van onderstand». En verder: » dat de burgerlijke armbesturen, de censuur des regters in het belang van hun prestige vreezende, bij den minsten twijfel tot het verleenen van onderstand zullen overgaan.»

Ik heb nog een derde bezwaar, ontleend aan de toepassing der wet. Men heeft gezegd dat dit wetsontwerp een vrijbrief zal schenken voor de bedelarij. Dat is in vele opzichten juist, wanneer de omstandigheden dezelfde blijven. Het armbestuur dat afwijzend beschikt op eene aanvraag, zal zich niet storen aan de beslissing van den regter maar blijven afwijzen, en de regter zal, als hij consequent wil blijven, op zijne beurt weder de afwijzing van het armbestuur afkeuren. Tusschen die afwijzingen door zal de bedelaar dan steeds kunnen bedelen. Er komt echter nog bij dat dit wetsontwerp, zeer zeker tegen de philanthropie van den Minister in, juist de personen zal treffen die de Minister wil sparen, namelijk de eerlijke, ongelukkige armen.

Mijne ondervinding heeft mij geleerd dat er tal van menschen zijn die te veel eergevoel hebben om als het noodig is ondersteuning te vragen aan een openbaar — zelfs aan een kerkelijk armbestuur. Menschen die gewoon zijn hun eigen brood te verdienen en den strijd voor hun bestaan zelf te strijden, schamen zich om geplaatst te worden op de lijst der bedeelden, indien zij door tijdelijke ongevallen, ziekte, brand enz. tot tijdelijke behoefte zijn vervallen. Daar komt nog bij dat het verschijnen op de lijst van bedeelden in sommige gemeenten der Nederlandsch-Hervormde Kerk de stembevoegdheid doet vervallen, waarop velen prijs stellen. Liever zullen dezulken zich wenden tot goeode personen, die om hunne weldadigheid bekend zijn. Doch indien een ijverige rijksveldwachter dit gewaar wordt, zou hij zoo iemand voor den regter kunnen brengen en zal deze hem moeten veroordeelen, omdat zij geen onderstand hebben gevraagd en die niet aan hen geweigerd is. Dat zal wel niet de bedoeling van den Minister, noch van de wet zijn. Maar het zal kunnen gebeuren, terwijl de luije bedelaar, die de moeite niet doet om voor zijn bestaan te strijden, maar liever leeft van onderstand, altijd wel een armbestuur zal vinden dat hem afwijst, en misschien anders bij tijdelijke ongeschiktheid om te werken een regter die hem vrijspreekt.

Wanneer ik dan nog lees wat door den Minister van Justitie is gezegd in de Memorie van Beantwoording omtrent de mate van den onderstand, dat namelijk de geringste onderstand vrijspraak zal beletten, dan moet ik vragen of niet wezenlijk de bedoeling van de wet hier anders is, dan de uitwerking zal zijn. Daadwerkelijk zal nu de quaestie of de bedelaar strafbaar is of niet, afhangen van het verleenen van een onderstand, wellicht van weinige centen.

Nu rijst bij mij de vraag of dit uit een regtskundig oogpunt wel goed is gezien. Het criterium van strafbaarheid, van toerekenbaarheid heb ik altijd willen zoeken in de daad of in den dader, niet in eene handeling die tot de daad in geen de minste betrekking staat. Wat zal nu hier werkelijk het geval zijn?

De bedelaar, die veroordeeld, en dus geacht wordt strafbare bedelarij te hebben gepleegd wanneer hij een dubbelte onderstand heeft ontvangen, wordt vrijgesproken wanneer hij niets heeft ontvangen. Of dus de bedelarij strafbaar is of niet, hangt af van eene niet door den bedelaar gepleegde handeling. Naar mijne meening zou dat niet regtskundig juist zijn.

Evenmin ben ik nog overtuigd dat uit een regtskundig oogpunt juist zou zijn, dat, zoo als in het ontwerp is nedergelegd, den bedelaar kan worden opgelegd het bewijs, dat zijne bedelarij niet strafbaar is.

Dit ontwerp onderscheidt twee soorten van bedelarij:

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

straffbare en niet straffbare. De eerste alinea van het ontwerp bepaalt: »Ieder, die bedelt, zal worden gestraft enz.» De derde alinea bepaalt: »Niet strafbaar is hij,» en hetgeen er verder volgt. Nu zou men kunnen vragen of niet de regter zou kunnen oordeelen, dat op het openbaar ministerie ligt de last om te bewijzen, niet dat er gebedeld is, maar dat de gepleegde bedelarij strafbaar was en dat dus die last niet op den bedelaar ligt.

Wanneer wij nu letten op de toepassing der preventive gevangenhouding en den duur daarvan, dan zal dit met de kosten, die het artikel veroorzaakt aan het Rijk, zooveel bezwaren veroorzaken, dat ik, al was het alleen om die reden, reeds tegen het ontwerp ben.

Er wordt in het Voorloopig Verslag gevraagd: »welke is de regtstoestand van de vrouw en van de kinderen van den veroordeelden bedelaar tegenover deze wet?»

De Minister heeft hierop geantwoord: »als het gezin ondersteund wordt, zijn alle leden strafbaar wegens bedelarij.»

Behoudens alle eerbied voor de meerdere regtskennis van den Minister, waag ik het toch om zeer bescheiden den twijfel te opperen, of het wel aangaat om in strafzaken eene zekere solidariteit aan te nemen, en te zeggen: het gezin van een veroordeelden bedelaar is geheel strafbaar, wanneer de man ondersteuning heeft genoten voor het gezin. Er wordt ondersteld dat dit gezin een een en ondeelbaar geheel vormt, en ik geloof dat dit in strijd met de werkelijkheid is.

De gezinnen van de behoeftigen zijn dikwijls in meer dan ééne gemeente of in dezelfde gemeente zeer verspreid. Wanneer de man in de gevangenis wordt gebragt, dan zullen zijne vrouw en kinderen nog veel meer behoefte hebben aan ondersteuning, want dan kan de man niets verdienen voor zijn gezin.

De Minister zal mij nu toestemmen dat in zijn systeem, wanneer de man wordt vrijgesproken, ook de vrouw en de kinderen vrij zullen zijn, en dus zal er niet alleen aan dien bedelaar, maar aan zijn geheel gezin een vrijbrief van bedelen worden uitgereikt. Ook dit is voor mij een bezwaar. Ik geloof dat het *in foro poenali* niet aangaat, om iemand aansprakelijk te stellen voor de daad van een ander. In civiel-regtelijken zin zijn er handelingen, waarbij de meester voor zijne bedienden, de vader voor zijne kinderen aansprakelijk is; maar tot *in foro poenali* die verantwoordelijkheid uit te breiden, gaat mij te ver.

Ten slotte nog eene opmerking; zij betreft de urgentie van het ontwerp. Door den Minister is die urgentie onder anderen verdedigd op grond, dat de tegenwoordige toestand zou berusten op eene fictie, volgens het bekende arrest van den Hoogen Raad omtrent de bedelaarsgestichten.

Die fictie heeft evenwel in ons vaderland langzamerhand het burgerregt verkregen, en wij bevinden ons daar wel bij. Onder die fictie hebben wij gezien, dat het getal bedelaars in de kolonien van over de 4000 tot bijna de helft, 2300, langzamerhand is verminderd. Ik geloof er bij te mogen voegen, dat de burgerlijke armenzorg langzamerhand begint in te krimpen, terwijl de kerkelijke en bijzondere liefdadigheid meer en meer beginnen in te nemen het terrein dat zij innemen moesten.

De toestand is dus niet zoo, dat daarin eene reden ligt om nu reeds voorziening te nemen. Daarom was dan ook, mijns inziens, dit wetsontwerp niet noodig. De Minister vergeve het mij als ik het zeg, daar het zeker anders niet op mijn weg kan liggen om iemand van zijne ervaring en kunde een wenk te geven; maar als de Minister een anderen weg ingeslagen had en de splitsing van de kolonien Ommerschans en Veenhuizen administratief voorbereid had, zoodat de eene kon worden eene strafkolonie voor veroordeelde bedelaars en de andere een verplegingsoord voor ongelukkige behoeftigen — en wanneer dan in de strafwet eene definitie van bedelarij ware gebragt — eene definitie welke nu ontbreekt, en welke ook in dit wetsontwerp niet te vinden is, want ook volgens dat ontwerp is het mij niet duidelijk wat de regter als bedelarij zal hebben te beschouwen, als, zeg ik, die weg ingeslagen ware geworden, dan zou, geloof ik, de philanthropische en ook regtskundig juiste bedoeling van den Minister be-

reikt zijn, om te zorgen dat hij, die door werkelijken nood gedwongen een aalmoes vraagt, niet valt onder het bereik van de strafwet, maar hij alleen voor den strafregter kan gebragt en door hem veroordeeld worden, die van bedelarij zijn beroep maakt tot nadeel van de maatschappij.

Wanneer in toepassing werd gebragt hetgeen door den Minister ook in de Memorie van Toelichting wordt gezegd: »dat hier met eenige voorzigtigheid zou kunnen worden gehandeld» en wanneer men deze maatregelen nam en wijze voorschriften van voorzigtigheid gaf aan het openbaar ministerie en aan de politie, dan zou, onder de tegenwoordige wet, een veel betere toestand in het leven kunnen worden geroepen dan ooit onder de nu voorgedragen wet zou kunnen verkregen worden.

Ik zal dus, tot mijn leedwezen, mijne stem aan deze wet niet kunnen geven.

De heer van Eysinga: Toen deze wet aan de orde werd gesteld, heb ik het woord gezaagd. Had ik echter toen geweten dat daarvoor reeds drie mijner geachte medeleden waren ingeschreven en had ik hen gehoord, ik zou niet zijn opgestaan. Daarom van het woord afziende, slechts dit weinige.

Pauperisme dat is zeker een woord dat een treurigen klank heeft; de zaak zelve is evenwel nog treuriger, en toch, zoolang de maatschappij blijft wat zij is, zal ook het pauperisme stand houden en zullen de woorden waarheid zijn: »de armen zult gij steeds met u hebben».

Met dit pauperisme staat in naauw verband eene goede armenverzorging en eene doelmatige wetgeving op de bedelarij: De daartegen bestaande strafwet is reeds herzien en meer en meer doortrokken door de mildere beginselen van den lateren tijd; als men naast de bepalingen van den Code Pénal legt de wet van 1854, dan zal men dat moeten toestemmen.

Is nu bij ons tegen de bedelarij op zoodanige wijze voorzien dat daarin geene verbetering te brengen zou zijn? Neen. Die wet is, gelijk ieder andere, menschelijk werk, dus onvolmaakt, dus voor verbetering vatbaar; maar op de vraag, of het ons nu voorgelegde beter is dan het bestaande, antwoord ik niet bevestigend. Dit ontwerp is in strijd met regtskundige begrippen en zou in de praktijk tot ongelukkige gevolgen leiden; twee stellingen, die ik meen te moeten volhouden, ook na lecture van de Memorie van Antwoord door den Minister op ons Verslag gegeven. Het was mijn voornemen deze beide punten uit een te zetten en te betoogen, maar nu drie sprekers dit reeds beter hebben gedaan dan ik het had kunnen doen, zie ik er van af. Alleen dit nog. Met den geachten spreker uit Zeeland verheug ik mij, dat bij deze zaak de politiek niet betrokken is. Het geldt hier alleen de zaak, in geen deelen den Minister als politiek persoon; integendeel breng ik hem gaarne hulde voor zijne goede bedoelingen in dezen, en wegens de talentvolle wijze, waarop hij zijne voordragt in de andere Kamer heeft verdedigd en zeker ook hier verdedigen zal. Maar op grond van de reeds door de vorige sprekers geopperde bezwaren zal ik tegen deze wet stemmen.

De heer van Vollenhoven: Ik behoor tot die leden die tot hun leedwezen zich met dit wetsontwerp niet hebben kunnen vereenigen, en tot mijn nog grooter leedwezen moet ik op dit oogenblik verklaren, dat ik niet behoor onder de leden, die zich na nader onderzoek dat leedwezen kunnen besparen en die meenen dat de wet op goede gronden rust.

Laat mij met een enkel woord dit leedwezen even verklaren en den hoofgrond opgeven waarom ik mij met dit wetsontwerp niet kan vereenigen.

Dat leedwezen berust hierop, dat het werd ontvangen van een Ministerie en van een Minister in wiens beleid ik groot vertrouwen stel; dat dit wetsontwerp met zeldzame bekwaamheid door den Minister in de andere Kamer is verdedigd; dat personen op wier meening ik hoogen prijs stel, zich met dit wetsontwerp hebben vereenigd en dat verschillende andere leden, die wel niet gesproken hebben, maar aan wier stem ik groote waarde hecht, hunne goed-

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

keurende stem daaraan hebben geschonken. Wanneer ik mij, des ondanks, op dit oogenblik niet met dit ontwerp kan vereenigen, dan hoop ik dat de Minister wel zal aannemen dat mijne overtuiging mij niet veroorlooft, mijne goedkeuring te schenken aan iets dat ik afkeur. Met te meer gerustheid kan ik het afstemmen, omdat dit wetsontwerp niet is van overgroot belang en alle politieke betekenissen mist, zoodat ik door afstemming geenszins eene afkeuring uitspreek over de handelingen en werkzaamheden van den Minister.

Wat mijn hoofdgrond betreft, ik zeg er slechts een enkel woord van, omdat ik mij geheel vereenig met hetgeen door voorafgaande sprekers is gezegd.

Mijn hoofdbezwaar is, dat door deze wet gequalificeerde bedelaars in het leven zullen worden geroepen. In eene stad als Rotterdam komen dagelijks tal van personen uit andere plaatsen om werk te zoeken. Dit niet vindende, gaan ze naar het armbestuur en vragen ondersteuning. Nu heeft het armbestuur te Rotterdam onder de werking van onze tegenwoordige armenwet tot regel aangenomen om nooit valide personen te bedelen. Dit heeft er toe bijgedragen dat verschillende personen tot arbeid gedwongen en teruggehouden werden van ledigheid en bedelarij. Wanneer er nu door deze wet personen zullen komen die met evenveel regt zullen bedelen als anderen zeker bedrijf uitoefenen, dan is dit uit het oogpunt van armenzorg een verkeerd beginsel. Vele adressen uit groote steden drukten zich in dien zin uit; onder anderen in 1874 hebben burgemeester en wethouders van Amsterdam zich ongeveer aldus tot de Tweede Kamer gewend.

Het is mij dus vooralsnog onmogelijk voor dit wetsontwerp te stemmen, mij refererende aan hetgeen reeds door andere geachte sprekers werd gezegd.

De heer **Buymaer van Twist**: Te oordeelen naar ons Verslag en naar wat wij heden hier hoorden staan, de kansen voor de aanneming van dit wetsontwerp zeer slecht. Mij zou het leed doen als het werd verworpen; en daarom acht ik mij verplicht eene, wellicht hopelooze, poging te doen om dezen en geuen gunstiger voor de voordragt te stemmen.

Ik zeide dat het mij leed zou doen, indien dit wetsontwerp werd verworpen. Deze Minister heeft goede voornemens van hervorming der bedelaarsgestichten; maar hij kan die niet uitvoeren bij verwerping van dit wetsontwerp.

Welke is de tegenwoordige toestand der gestichten? Ook de luije maar valide bedelaar wordt daar betrekkelijk goed verzorgd en verpleegd; hij vindt er aangenaam gezelschap, werkt niet veel meer dan hij zelf verkiest, en gaat nu en dan eens als zijn tijd om is, als het ware met verlof, verteert zijn uitgaanskas, bedelt op nieuw, ten einde weder als bedelaar in de gestichten te worden opgenomen. Van daar dat er niet minder dan 90 procent recidivisten in de gestichten zijn en onder dezen die zich daar voor de 14de maal bevinden.

Dit nu wil de Minister veranderen; hij wil van de gestichten maken *strafplaatsen* uitsluitend voor luije en valide bedelaars, waar strenge tucht en verplichte arbeid op den voorgrond zullen staan; twee zaken, die het verblijf aldaar voor de luije en valide bedelaars minder aantrekkelijk zullen maken. Maar om nu die hervorming tot stand te kunnen brengen, moeten de bedelaarsgestichten uitsluitend strafplaatsen worden voor *veroordeelde* bedelaars en niet weer een verplegingsoord zijn voor ouderdom, ziekte en andere gebreken. Dit nu kan wederom niet geschieden, of de bestaande wetgeving omtrent de bedelarij moet veranderen worden.

Volgens de tegenwoordige wetgeving wordt bedelarij gestraft, omdat *aangenomen* wordt dat er voor alle gemeenten van het Rijk een werkhuis, namelijk de bedelaarsgestichten, bestaat, waar een ieder die wil, wordt opgenomen. Ik zeg, dit wordt aangenomen. In de werkelijkheid is het echter *volkomen onwaar*.

Wil men dus bedelaarsgestichten, uitsluitend voor veroordeelde bedelaars, dan moet er eene andere formule gevonden worden voor niet strafbare bedelarij.

Zoodanige formule nu wordt in dit wetsontwerp in de eerste plaats voorgesteld. Over de voor den regter opgeheven verplichting, om bij recidive altijd verzending naar de gestichten te bevelen, spreek ik niet. Welke is dan die nieuwe formule voor niet strafbare bedelarij? Deze: dat niet strafbaar is de bedelaar die: 1°. onderstand *aangevraagd* heeft bij het aangewezen armbestuur; 2°. op wiens aanvraag door dat armbestuur *afwijzend werd beslist*, wanneer de regter oordeelt dat de aanvraag viel in de termen der bepalingen van art. 22. *Afwijzend werd beslist*, wat beteekent dat? Ik geloof dat daaromtrent geen verschil van gevoelen bestaat. Afwijzende beslissing heeft *niet* plaats, wanneer niet verleend is alles wat is aangevraagd; wanneer bijv. een gulden gevraagd is, is het geene afwijzende beslissing wanneer slechts 50 cents wordt toegestaan. Vervolgens: afwijzende beslissing heeft *niet* plaats, wanneer er maar *iets*, hoe weinig ook, gegeven wordt. En over het al of niet voldoende van dat iets mag de regter geen oordeel vellen en zelfs geen onderzoek instellen. Een amendement in de andere Kamer voorgesteld om den regter daarover wel te laten oordeelen is verworpen, en ik geloof terecht, ofschoon er wel wat voor te zeggen is.

Hoe zal nu die nieuwe formule werken *in de praktijk*? Wanneer ik die vraag doe, staat vóór alles vast — en ik zeg dit ook tot gedeeltelijke beantwoording van den geachten spreker uit Zeeland en anderen — dat de nieuwe formule voor de onstrafbare bedelarij hoegenaamd niet de minste verandering brengt in de eigenlijke *armenzorg* van particulieren, van diaconien en dergelijke.

Wat de *politiezorg* betreft, van de burgerlijke, algemeene, gemengde armbesturen, of besturen der gemeenten, ik geloof te mogen aannemen dat de besturen, welke deze uitoefenen, even goed als tot nu toe hun pligt zullen doen, waar het ongelukkigen geldt, voor wie ondersteuning volstrekt onvermijdelijk is.

Maar nu de luije en valide bedelaars. Ik geloof dat de *praktijk* deze zal zijn, dat wanneer de zaak maar eenigzins twijfelachtig is, de bedoelde besturen liever eenige centen zullen geven, dan afwijzend beslissen, ten einde een eventueel beroep bij den regter op onjuiste afwijzende beslissing te voorkomen.

Men zegt: als dat zoo is, dan zal daarvan misbruik gemaakt kunnen worden. Ik erken dit. Maar is dat bezwaar mogelijk grooter dan hetzelfde bezwaar bij de bestaande wetgeving? Volgens die wetgeving zijn ook die armbesturen volkomen vrij; en de bedelaar kan (in spijt van de aangenomen fictie) toch alleen *met medewerking* van de gemeentebesturen, vrijwillig in de gestichten komen.

Is hier het gevaar van misbruik minder? Ik geloof het niet. Hoe meer ik er over nadenk, hoe meer de overtuiging bij mij levendig wordt, dat in de praktijk, het verschil tusschen de bestaande en de nieuwe wetgeving niet zeer groot zal zijn.

De vrees voor die veelvuldige en ingewikkelde procedures schijnt mij dus ongegrond toe. Maar is het dan geen bezwaar dat zoodoende de regterlijke magt kan geroepen worden toezigt uit te oefenen over de armbesturen en hunne handelingen bij wijze van appel, of althans iets wat daarmede gelijk staat, te vernietigen? Neen! De regter zal *casu quo* niets vernietigen.

Mijnheer de Voorzitter, dit zal niet plaats hebben. Wanneer de regter een bedelaar vrij spreekt, omdat het onderzoek in de bestaande omstandigheden niet afgewezen had behooren te worden, vernietigt deze veroordeeling niet de beslissing van het armbestuur. Neen, die blijft ongedeerd. De bedelaar krijgt er geen cent door. Hij heeft van het armbestuur niets gekregen; hij krijgt ook door het vonnis des regters niets. De regter spreekt alleen uit, dat de bedelaar, na de afwijzende beschikking bedelende, *toen*, op dat oogenblik, onder die omstandigheden, geene strafbare bedelarij pleegde. En die uitspraak is evenmin een vrijbrief voor *latere* bedelarij.

Nog eens dan: Hoe meer ik er over nadenk, hoe meer ik tot de overtuiging kom dat het verschil tusschen dit wetsontwerp en de bestaande wetgeving *in de praktijk* niet groot zal zijn; maar wanneer dit ontwerp wet wordt, zal

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

daardoor het groote voordeel worden verkregen, dat de bedelaarsgestichten zullen kunnen worden uitsluitend strafplaatsen voor veroordeelde bedelaars, met strenge tucht en verplichten arbeid, waarheen niemand die er eenmaal is geweest terug zal wenschen te keeren.

Maar als dat zoo is, moeten er dan geene nieuwe Rijksgestichten verrijzen voor ouden, zieken en gebrekkigen?

Ik meen van neen, en de feiten wijzen dat uit. De stukken toonen aan, dat het ras van de zoogenaamde vrijwilligers in de Rijksgestichten bijna is uitgestorven. In de laatste jaren is het cijfer van 200 tot 17 verminderd! Wil men bloeiende Rijksgestichten van dien aard, dan moet men de verplegingskosten geheel voor het Rijk doen komen. Ja, dan zullen ouden, zieken en gebrekkigen met ijverige medewerking der gemeentebesturen uit alle gemeenten des lands daarheen stroomen! Ik betwijfel echter, of er iemand is die dat wenschelijk zou achten.

De heer **du Marchie van Voorthuysen**: Mijnheer de Voorzitter! Een der geachte sprekers was zoo even van oordeel dat dit wetsontwerp weinig gevolgen zouden hebben en dat de toestand daardoor dus niet veel zal veranderen. Maar dan vraag ik: waartoe dan zoo veel moeite zich te geven?

Bij mij is die overtuiging nog niet zoo vast, maar is de gedachte wel eens opgekomen of dit wetsontwerp wel in het belang is van hen voor wie men moet aannemen dat het is ontworpen, als men let op de verklaringen van de Memorie van Beantwoording, bladz. 4. Ik heb de gedachte daarvan met „sympathie” begroot en zij, met wie ik de eer had in de afleelingen te zijn, zullen zich herinneren dat ik mij juist niet zoo zeer heb gerangschikt onder de bestrijders. Ik juichte het doel van den Minister toe, want ik behoor ook tot hen die een behoeftige, zelfs een bedelaar, meer met leedgevoel beschouwen dan met tegenzin. Is het op zich zelf reeds betreurenswaardig laag gezonken te zijn, de vernederingen en teleurstellingen die de behoeftigen ondervinden, moeten eer onze deernis dan een gevoel van afschrik opwekken. Maar al is het nu ook dat ik wenschte, wat de Minister met de beste bedoelingen wil in het leven roepen, dan is toch bij mij wel eens de vraag opgekomen, of het wel in het belang is van hen voor wie het ontwerp van deze wet wordt voorgesteld, dat aan den regter eene beslissing worde opgedragen, tegenover de armbesturen, waardoor misschien juist bij deze minder welwillendheid kon worden opgewekt.

Wel wenschte ik, naar aanleiding van de beschouwingen, heden weder vernomen, aan den Minister te verzoeken, vóór de sluiting der beraadslaging de vraag vooral te beantwoorden, of hij moet blijven bij de meening, vroeger op den voorgrond gesteld, dat de aanneming van dit wetsontwerp nog in het belang is van diegenen, voor wie het schijnt te zijn voorgedragen, bij al die moeilijkheden, die er uit kunnen voortvloeijen, zoo door de ontstemming van de armbesturen, die daardoor moet worden verwekt, als den last, die aan de regtelijke magt wordt opgelegd.

Wanneer mij die vraag stellig bevestigend kon worden beantwoord, dan zou dit op mijne stemming omtrent dit ontwerp van invloed kunnen zijn.

Na hetgeen in de andere Kamer reeds is gebeurd en hier dezen morgen weder is gezegd, schijnt het dat de beslissing over dit ontwerp ongunstig zal zijn. Ik meen echter vooraf deze vraag nog aan den Minister in ernstige overweging te moeten geven.

De zitting wordt voor een kwartieruurs geschorst.

Na de hervatting der zitting wordt de beraadslaging over het wetsontwerp tot wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij 1854 (Staatsblad n°. 102), houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld, voortgezet.

De heer **Smidt**, Minister van Justitie: Mogt ik toegeven aan een gevoel van bescheidenheid, dan zou ik na

al hetgeen over dit wetsontwerp reeds is geschreven en gesproken, wel gaarne regt willen verzoeken op de stukken, vooral ook na de uitstekende en degelijke redevoering, die wij straks gehoord hebben van den geachten afgevaardigde uit Zuidholland, den heer Duymaer van Twist, eene redevoering waarmee ik kan verklaren, nagenoeg geheel, mij volkomen te kunnen vereenigen. Maar dat gevoel van bescheidenheid moet ik onderdrukken omdat daarboven moet gaan de vervulling van mijn plicht, om het voorstel te verdedigen, dat ik van den beginne af gehouden heb voor juist en waaromtrent ik met opregtheid verklaren kan, dat mijne overtuiging tot op dit oogenblik toe onverzwakt is gebleven.

Is ooit een voorstel van te voren doordacht en van alle zijden gezien, dan geloof ik zeker te mogen zeggen, dat dit met het tegenwoordig voorstel het geval geweest is, en de menigvuldige bedenkingen hebben mij ook niet kunnen terug brengen van de overtuiging, dat dit voorstel op goede gronden steunt en in de tegenwoordige verhouding van onze wetgeving het éénig bereikbare is.

Met die overtuiging, Mijnheer de Voorzitter, is voor mij de taak om dit wetsontwerp in deze Kamer te verdedigen dan ook inderdaad minder zwaar, dan het welligt schijnt.

Een zeer algemeen punt, dat in den strijd over dit wetsontwerp thans weder is vóórgezet, betreft de vragen door den eersten geachten afgevaardigde gedaan, namelijk: is er eigenlijk wel urgentie voor eene wijziging van de strafwetgeving op de bedelarij? Bestaat er wel een onhoudbare toestand?

Het doet mij leed, dat ik door die vragen weder op een terrein gebracht word, waardoor ik mij genoodzaakt zie, een weinig meer geduld van de Vergadering te verzoeken, dan ik wel zou gewenscht hebben. Juist toch wanneer er twijfel kan bestaan omtrent de noodzakelijkheid eener herziening, onzekerheid of de tegenwoordige toestand wel onhoudbaar is, zou inderdaad een hoofdmotief voor de indiening van dit voorstel vervallen, bij de naar 't schijnt opgewekte hoop dat binnen korteren of langeren tijd een nieuw Wetboek van Strafrecht zal tot stand komen. Twijfel of onzekerheid bestaat echter bij mij niet, en ik ben dus wel verplicht de gronden daarvan op te geven.

Het is bekend dat de oorspronkelijke Code Pénal in geen deele zachtmoedig, integendeel streng, zelfs wreed was. Wat bepaalde nu dat Wetboek ten aanzien van eenvoudige bedelarij? Ik druk op eenvoudige, want daarvan is hier alleen sprake; alles wat de gequalificeerde bedelarij betreft blijft onveranderd. De Code Pénal nu verklaarde eenvoudige bedelarij strafbaar, wanneer die geschiedt door hem, voor wien openstaat een établissement public, organisè afin d'obvier à la mendicité, waarin hij des gewenscht zich kan laten opnemen.

Aan die regeling lag, mijns inziens, een gezond denkbeeld ten grondslag, dat erkenning verdient, met hoeveel minachting men ook gewoonlijk over dien ouden Code Pénal oordeelt. Dat denkbeeld is: vragen uit nood is niet strafbaar, maar bestaat er eene inrigting waar men onderkomen en onderhoud kan krijgen, dan wordt bedelarij wel strafbaar. Die oorspronkelijke Code Pénal bleef, wat betreft de bepalingen omtrent bedelarij, onveranderd tot in 1854. Toen werd daarin de bekende verandering gebragt door art. 19 der wet van 29 Junij van dat jaar (Staatsblad n°. 102). Echter geene verandering op het zoo even besproken punt. Het stelsel werd behouden.

De wet van 1854 verklaarde ook de eenvoudige bedelarij alleen dan strafbaar wanneer dit geschiedt in eene plaats, voor welke eene openbare inrigting bestaat tot voorkoming van bedelarij. Naar dit stelsel was dus straffeloos de bedelaar, die bedelde in eene plaats, waarvoor zoodanige inrigting niet bestond; de invalide volkomen straffeloos, en zelfs de valide, mits deze laatste niet werd: „mendiant d'habitude”.

De wetgever meende dus, dat er eene plaats moet zijn waar de hulpbehoevenden konden worden opgenomen, zoude bedelarij een misdrijf kunnen zijn. Inmiddels echter waren, ten gevolge onzer administrative voorschriften, de gestichten te Ommerschans en Veenhuizen verklaard te

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

zijn gestichten ter voorkoming van armoede voor het *gansche Rijk* en dus ook voor iedere plaats in 't bijzonder. Dit geschiedde bij wijze van wetduiding, maar men gevoelt, dat daardoor de zaak reeds uit de voegen was geraakt. Niettemin werd het minder gevoeld of viel het minder in 't oog, omdat het ten minste altijd nog mogelijk was dat iemand kon opgenomen worden in die gestichten, wyl het domicilie van onderstand, volgens de armenwet van 1854, zijne verpleegkosten moest betalen, en dit onverschillig of de arme vrijwillig dan wel krachtens een strafvonnis daarin werd opgenomen.

De geachte spreker uit Zeeland zeide straks, dat dit ontwerp als 't ware ter sluiks eene verandering in de armenwet zou brengen, door middel eener wijziging der bedelarijwet. Dat is, meen ik, niet juist, gelijk ik straks hoop aan te wijzen. Maar er is iets anders gebeurd, en dat schijnt die geachte spreker te hebben voorbijgezien, het tegenovergestelde namelijk van hetgeen hij aan dit ontwerp verwijt: in 1870 is namelijk de armenwet gewijzigd, en die wijziging bij de wet van 1 Junij 1870 (*Staatsblad* n°. 85) heeft een volslagen ommekeer gebragt in de strafbepalingen omtrent de bedelarij. In 1870 werd bepaald, dat de kosten van verpleging der veroordeelde bedelaars in de gestichten niet meer door het domicilie van onderstand, maar *door het Rijk* zouden worden betaald. En dit, Mijnheer de Voorzitter, heeft de strafwetgeving op de bedelarij geheel *ontwricht*.

Bij de behandeling der wet van 1870 in deze Kamer werd dit ook wel voorzien, onder anderen door den heer Messchert van Vollenhoven, die het toen reeds zeide: »Is het denkbaar, dat het gemeentebestuur aan de aanvraag van den arme zal gehoor geven, zonder daartoe door een wettelijk voorschrift gehouden te zijn? Waarom zou men de armen voor eigen kosten in dezelfde kolonie doen opnemen waar, wanneer men ze liet aanhouden als bedelaars, het Rijk de kosten zou betalen?» Dit was volkomen juist gezien. De ondervinding heeft ook bewezen dat het verwachte gevolg zich onmiddellijk heeft voorgedaan.

De geachte spreker uit Zuidholland heeft er aan herinnerd, in een ander verband, dat het ras van de zoogenaamde vrijwilligers langzamerhand is uitgestorven. Dit was niet daarvan het gevolg, dat dit ras is verdwenen uit de gestichten, maar omdat de gemeenten sedert de wijziging der armenwet in 1870 die armen niet meer vrijwillig in de gestichten brengen. Zij weigeren eenvoudig die hulp, omdat de man of vrouw dan toch in de gestichten komt door middel van een veroordeelend vonnis en dan — wat voor haar beter uitkomt — dan voor rekening van het Rijk. Van daar dat er op dit oogenblik nog slechts 10 à 12 *zoogenaamde* vrijwilligers in de gestichten zijn, maar de *eigenlijke* vrijwilligers zijn er ook nog wel, doch niet *onder dien naam*, nu niet op aanvraag van de gemeenten maar krachtens strafvonnissen.

De armenwet van 1870, zeide ik, heeft onze strafwetgeving op de bedelarij totaal ontwricht. Dit is zoo waar, dat terwijl de wet van 1854 bepaalt dat alleen strafbaar zal zijn hij die bedelt, wanneer hij in een gesticht konde worden opgenomen, nu sedert 1870 feitelijk juist het tegenovergestelde het geval is. Inderdaad kan sedert 1870 niemand meer, op zijne aanvraag, opgenomen worden in de inrigtingen ter voorkoming van bedelarij; en niettemin wordt ieder, die bedelt, toch gestraft, in weerwil de wet zegt, dat alleen strafbaar is hij, voor wien eene opneming in de inrigting ter voorkoming van bedelarij mogelijk is. *Feitelijk* gebeurt, door de wijziging van de armenwet in 1870, het tegenovergestelde van hetgeen *wettelijk* door den strafwetgever van 1854 is vastgesteld. Het is, meen ik, daarom ook duidelijk dat de geachte afgevaardigde uit Friesland in dwaling verkeerde, toen hij straks uitging van de stelling, dat de wet van 1854 reeds zoo gemitigeerd was, in vergelijking met den Code Pénal. Het omgekeerde is waar. Volgens den Code Pénal was er eene onstrafbare bedelarij, namelijk de bedelarij uit nood, uit zedelijke overmagt. Nu daarentegen is Greene enkele soort van bedelarij onstrafbaar, en dit wel juist ten gevolge van de wijziging die men in 1870 in de wet op het armbestuur van 1854 gebragt heeft.

Dit gevolg, Mijnheer de Voorzitter, is trouwens ook niets nieuws. Reeds bij de behandeling van de wijziging der armenwet in 1870 zijn in deze zelfde Kamer gelijke opmerkingen gemaakt, en werd dit zoo zeer beaamd, dat de toenmalige Minister van Binnenlandsche Zaken, de heer Fock, in de Memorie van Antwoord (*Bijblad* 1869—1870, I., bladz. 415), dadelijk verklaarde: »de ondergeteekende is intusschen reeds met zijnen ambtgenoot van Justitie in briefwisseling getreden over de wenschelijkheid eener wijziging van de strafwetgeving op landlooperij en bedelarij, voor het geval dat dit ontwerp wet mogt worden.»

Aldus toen reeds. Ook in December 1870, toen de gewijzigde armenwet in werking was, is in de Tweede Kamer, bij de behandeling van de begroting voor 1871, dadelijk gelijke aandrang gebezigd. In de Tweede Kamer is men bijna jaar op jaar daarop teruggekomen; in deze Kamer wel slechts nu en dan, doch op onderscheilene tijdstippen toch, onder anderen nog zeer onlangs bij de behandeling van de begroting voor de gestichten voor 1877. Er is toen gezegd dat er wijziging moest gebragt worden in de gestichten. Mijn geachte ambtsvoorganger kon toen niet ontkennen dat eene wijziging van de wetgeving omtrent de bedelarij noodzakelijk was. Met der daad toonde hij dit, omdat hij het wetsontwerp, door den Minister de Vries ingediend, nooit heeft ingetrokken. En op 16 December 1876 gaf hij, in antwoord op de bedenking dezer Kamer, in deze eigen Vergadering, eene verklaring, die in zijn mond te meer betekenis heeft, omdat mijn geachte voorganger blijkbaar geen lust had aan deze wet. In weerwil daarvan toch kon hij zoo weinig de noodzakelijkheid eener wijziging ontkennen, dat hij (*Bijblad*, blz. 80) verklaarde: »Wat betreft de vraag omtrent de wenschelijkheid van de opheffing der gestichten, deze zal eerst in overweging kunnen komen wanneer, *zoo ik hoop* EERLANG, bij de Verteenwoordiging zal behandeld worden een wetsontwerp tot wijziging van de bestaande strafwet op de bedelarij.» Wat daarvan toen gekomen is weet ieder, doch niemand in deze Kamer betwijfelde toen de noodzakelijkheid. En nu? Nu er een ontwerp in behandeling is, zou eensklaps de urgentie verdwenen zijn?

Na deze historische herinneringen kan de vraag omtrent de urgentie niet meer twijfelachtig zijn. Alle deskundigen erkennen het trouwens en de praktijk bevestigt het, dat er thans veroordeelingen wegens bedelarij plaats hebben, in strijd met de bedoeling der wet van 29 Junij 1854, op grond van eene fictie, van eene onwaarheid. In verband met den twijfel omtrent de urgentie, is er gezegd, dat het beter ware geweest te wachten tot het Wetboek van Strafrecht. Afgescheiden van de vraag of alsdan de moeilijkheid juist beter zou op te lossen zijn; daarover twee opmerkingen.

Vooreerst. De Kamer weet, dat aan het ontwerp der Staatscommissie de hand nog niet was geslagen bij mijn optreden. Het behoeft nu geen betoog, dat zulk een werk als een wetboek noch door den Minister, die het ter indiening moet voorbereiden, noch verder door de Regering, door den Raad van State en de beide Kamers der Staten-Generaal spoedig kan worden afgedaan. Terwijl nu niemand kan voorzegen, op welk tijdstip zulk een werk kan gereed zijn, was het, meen ik, alleziens pligt om een onderwerp, al ware 't alleen omdat aan eene veroordeeling thans eene volslagen onwaarheid ten grondslag ligt, niet tot de behandeling van 't Wetboek onafgedaan te laten liggen.

Maar in de tweede plaats: er bestaat nog een ander motief, dat bewogen heeft tot wederopvatting der behandeling van dit wetsontwerp, juist in verband met het nieuwe Strafwetboek. Omdat het mij wezenlijk ernst was met het Strafwetboek, moest juist dit wetsontwerp als voorbereidingsmaatregel strekken. Er is toch geen onderwerp van strafwetgeving, waarbij de beschouwingen zóó uiteenloopen, de gevoelens zóó verdeeld zijn als over de bestraffing der bedelarij. Verschil van meening bestaat er natuurlijk ook wel bij andere onderwerpen, maar dan ontloopt men in den regel twee hoofdstroomingen waartusschen beslist moet worden, terwijl men die op 't stuk der bedelarij wel tot een 6- of 7tal telt, die elk hare voorstanders hebben en waardoor het juist daarbij zoo ligt mogelijk wordt dat eene

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

vereeniging van minderheden zal veroorzaken dat geen der voorgestane stelsels in de wet kan opgenomen worden.

Er komt bij, dat eene afdoende regeling van de bedelarij niet in het Strafwetboek kan worden opgenomen, tenzij vooraf praktisch de invoering zij voorbereid en door een overgangstoestand mogelijk worde gemaakt, om de gestichten te Ommerschans en Veenhuizen in het nieuwe Strafwetboek als zuivere strafinrigtingen op te nemen.

Daartoe strekte dit wetsontwerp, dat als afzonderlijk wetje het voordeel aanbod, dat indien het in de praktijk mogt blijken werkelijk moeilijkheden op te leveren, daarop dadelijk zou kunnen worden teruggekomen. Ik althans zou niet schromen, dat dan te doen, als er werkelijk bezwaren zich mogten voordoen: ik zeg niet *de* bezwaren, namelijk, die in het Verslag en in deze Kamer heden zijn opgesomd, want wanneer zich daarvan slechts een tiende gedeelte in de praktijk voordeed, zou ik mij verplicht achten, zulk een toestand niet te doen voortduren. Van eene afzonderlijk wetje is wijziging mogelijk, en er ware eene proef genomen vóór de invoering van een definitief Wetboek van Strafrecht, van hetwelk eene spoedige wijziging ondenkbaar is. De gevolgen toch van deze wet kunnen tweërlei zijn. Of er doen zich bezwaren voor, en dan is het mogelijk op deze regeling terug te komen, of, en dit komt mij niet het minst waarschijnlijk voor, er doen zich geene bezwaren op, en deze regeling blijkt eene groote verbetering te zijn geweest, in vergelijking van den thans bestaanden toestand.

Wanneer dit laatste zich verwezenlijkt, dan ware inderdaad eene groote moeilijkheid opgeheven voor de indiening van een nieuw Wetboek van Strafrecht. Dan toch was de zaak, wat het hoofdbeginsel betreft, gevonden, en had men slechts over te nemen, misschien met meer algemeene woorden, omdat zij dan in verband met het nieuwe Wetboek moest worden uitgedrukt — doch voor dat wetboek was de hoofdzaak gevonden.

Wanneer nu deze voordragt niet wordt aangenomen, wat zullen dan de gevolgen zijn?

Dan zal voor den Minister van Justitie, die anders het voorrecht zou kunnen hebben, om het ontwerp van een nieuw Wetboek van Strafrecht in te dienen, de zaak van de bedelarij een struikelblok kunnen zijn.

Het ligt immers voor de hand, dat men, wanneer deze wet niet tot stand mogt komen, geraken zal in een *impasse*, waaruit men zich moeilijk zal kunnen terugtrekken.

In de andere Kamer toch was de bovendrijvende meening, dat dit voorstel hard, streng, ja zelfs wreed was. Men wilde daar eene grootere uitbreiding gegeven hebben aan de straffeloosheid van bedelarij; men wilde veel lichtere straffen. Ik zal niet wijzen op ééne van de geuite meeningen, die wellicht als eene uiterste is aan te merken, en zóó ver ging, dat men den behoeftige, die *niet* bedelde, strafwaardig achtte, namelijk zedelijk strafwaardig, gelijk het later verklaard werd. Doch dit daargelaten, zeker is het, dat over het algemeen gewenscht werd, naar ik meen, wat onder anderen door den heer Godefroi werd gezegd: onstrafbaarheid van eenvoudige bedelarij, alléén strafbaarheid van de gequalificeerde, of wel ten hoogste de eenvoudige bedelarij eene lichte politie-overtreding, al of niet met aanneming van faits d'excuse.

Wanneer ik nu afga op het Voorloopig Verslag en op de redevoeringen, heden morgen hier gehoord, dan meen ik te mogen aannemen, dat hier een tegenovergesteld bezwaar weegt, daarin bestaande, dat dit voorstel te week, te zachtmoedig zou zijn. De straf is te gering, en eene categorie van straffeloosheid in geen geval: een stelsel, dat in de Tweede Kamer 12 stemmen kon verkrijgen, gelijk ik in de Memorie van Antwoord herinnerde. Het volledig wegvallen van alde hier geopperde bezwaren zou toch ook slechts in één geval mogelijk zijn, door namelijk *alle* bedelarij zonder onderscheid strafbaar te stellen, geene enkele categorie van onstrafbare bedelarij toe te laten. De tweede en derde geachte spreker van heden zijn dit hoofdpunt geheel voorbijgegaan; zij hadden slechts praktische bezwaren; maar de eerste geachte spreker heeft het aangeroerd en *in beginsel* aangenomen het met mij eens te zijn. Wanneer ik hem

toch wel heb begrepen, dan was 't ook zijne meening om bij eene definitive regeling — die, gelijk bekend is, wegens het verband onzer wetgeving, op dit oogenblik niet mogelijk is — eenvoudige bedelarij te straffen als politie-overtreding, gequalificeerde bedelarij als wanbedrijf. Maar, voegde de geachte afgevaardigde er ook bij, strafbaar moet eenvoudige bedelarij niet zijn, als er is *nécessité flagrante*. Maar, Mijnheer de Voorzitter, dit is juist, voor zooveel 't nu mogelijk is, in dit wetsontwerp nedergelegd. Er is alléén eene straffeloosheid van de bedelarij, wanneer er *nécessité flagrante* bestaat, wanneer er voor den bedelaar volstrekte onvermijdelijkheid is om te bedelen, als de aalmoes voor hem het eenige middel is om zich te redden.

Hoe wil men dit echter uitdrukken? Hoe zou de geachte afgevaardigde willen uitdrukken het geval, waarin de bedelarij straffeloos zal zijn, waarin de *nécessité flagrante* zich openbaart. De uitdrukking, de formule moet toch zoo zijn, dat zij voor regterlijke toepassing vatbaar is.

Ik heb gemeend dit te kunnen uitdrukken in de formule, in dit wetsontwerp voorgesteld. Ik heb geene andere formule gehoord die bruikbaar is in den tegenwoordigen toestand van ons strafrecht, onzer strafvordering en onzer armenwetgeving. Neemt men ook al andere woorden, zegt men bijv. in 't algemeen dat de bedelarij niet strafbaar zal zijn, wanneer daarvoor bij den bedelaar hooge noodzakelijkheid bestond, dan komt de regeling toch op hetzelfde neer als wat nu bezwaar schijnt te ontmoeten. Wanneer dan toch door den regter iemand zal kunnen worden veroordeeld, dan zal hij tot zijne voorlichting omtrent die hooge noodzakelijkheid eveneens getuigen en deskundigen behoeven, en daartoe op gelijke wijze zijne toevlugt moeten nemen tot leden van het armbestuur, om hem mededeelingen te doen omtrent de behoeften, de wijze en mate van ondersteuning enz. van den bedelaar. Dit is niet te vermijden, zoodra men eene categorie van straffelooze bedelarij wil aannemen, hoe men dat ook formuleert.

Tot mijn genoegen, dit mag ik doen opmerken, heb ik, wat het principe betreft eener categorie van straffelooze bedelarij, goed gezelschap, en eveneens, wat betreft de heden strafrechtelijk veroordeelde bewijsleer van het fait justificatif.

Mijn geachte voorganger, de heer de Vries, geen vreemdeling in het administratief recht en blijkens zijne geschriften geen voorstander om den regter te doen treden op administratief gebied, had in zijne voordragt hetzelfde systeem. Maar hij ging veel verder ten aanzien der straffeloosheid, die hij wilde verzekerd hebben aan invaliditeit en ook als de noodige ondersteuning naar 's regters oordeel, door het armbestuur niet was verleend. Den regter werd dan dus opgedragen te beslissen over het al dan niet voldoende van den onderstand. De commissie voor het Strafwetboek, die dan toch uit onze eerste criminalisten bestond, behoort ook tot het gezelschap, waarin ik mij verheug, maar ook zij ging verder — en ik zal straks opgeven waarom ik mede van haar voorstel ben afgeweken, — zij liet het vereischte van noodige ondersteuning varen, doch wilde straffeloosheid, als de bedelaar, *behoefstig* zijnde, zich te vergeefs om hulp had aangemeld. Die woorden: *behoefstig zijnde*, zouden kunnen medebrengen een oordeel van den regter over eigenlijk gezegde armenzorg. Daarom werd dit door mij veranderd in *volstrekte onvermijdelijkheid*, de woorden der armenwet, die iets anders uitdrukken dan *behoefte*.

Bij de behandeling der wet van 1870 is dit onderscheid zeer duidelijk gekarakteriseerd, onder anderen door den geachten afgevaardigde uit Zuidholland, den heer Duymaer van Twist, die toenmaals (*Bijblad* 1869—1870, bladz. 445) zeide: »Door of van wege den Staat wordt geenerlei *liefdadigheid* uitgeoefend. Maar daar het dan toch onvermijdelijk kan zijn, dat door of van wege den Staat wordt tusschenbeiden gekomen, — omdat men in een beschaafd land niet dulden kan, dat bij voorbeeld iemand naakt loopt of van honger en gebrek omkomt, — zoo is die Staatszorg geene liefdadigheid, maar *politiezorg* en niets anders.»

Dit uit te drukken, dat hier niet moet zijn de behoefte die armenzorg, maar de onvermijdelijkheid, die politiezorg noodig maakte, was het doel der verandering.

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

Met vertrouwen durf ik ook vragen, of althans hij die verkeert in die volstrekte onvermijdelijkheid en des gevraagd geen hulp krijgt, of hij ook gestraft moet worden, indien hij bedelt, en of de regter ongeschikt is om te oordeelen of die staat van volstrekte onvermijdelijkheid *bestond*? Dit toch is geheel iets anders dan een oordeel over eigenlijke armenverpleging.

Nu weet ik wel, dat men zegt: het is toch een appel op den regter, eene controle van den regter over het armbestuur, of iets dergelijks. Men is het niet eens over het vinden van het eigenlijke woord. Maar dit is, geloof ik, daarvan het gevolg, dat het geene juiste opvatting is, die, gelijk steeds, verlegen maakt, om de uitdrukking te vinden. Er is geene controle van het eene bestuur op het andere denkbaar, tenzij daarbij komt de magt van den controleur om op den ander eenigen invloed uit te oefenen; en die magt is hier uitgesloten.

De geachte afgevaardigde uit Zeeland is zoo ver gegaan van te zeggen dat feitelijk de beslissing van het armbestuur vernietigd wordt. Het is reeds aangetoond dat dit noch feitelijk noch wettig plaats heeft. De geachte afgevaardigde voegde er later dan ook zelf bij, dat het eigenlijk geene vernietiging was van de beslissing, maar veeleer — aldus noemde hij het toen — eene be- en veroordeeling van de motiven der beslissing door den regter.

Ook in het adres uit Groningen, dat ik hier heb hooren aanhalen, wordt gesproken van onderzoek door den regter naar de beweegredenen, die het armbestuur geleid hebben tot het weigeren van den onderstand.

Welnu, ware dat ook aldus, wat dan nog? Doch neen, Mijnheer de Voorzitter, al die motiven worden nooit door den regter gewaarleerd. De regter heeft alleen twee feiten te constateren. Het eene is dat van de gedane aanvraag en weigering, — het ander dat van de volstrekte onvermijdelijkheid van den bedelaar om te bedelen. Het armbestuur kon zeer te regt iemand afgewezen hebben, in weerwil de regter aanneemt dat er volstrekte onvermijdelijkheid bestaan heeft, zoo als bijv. het geval kan zijn met een dronkaard, die hier als een voorbeeld werd aangenaald.

Het is de vraag niet voor den regter, of al dan niet te regt de onderstand geweigerd is door het armbestuur. Dit wordt geheel en al in het midden gelaten. De regter heeft alleen genoemde twee feiten te onderzoeken en aan te nemen om het straffelooze der bedelarij te kunnen uitspreken.

Nu ik toch aan dit punt ben, wil ik gaarne ook enkele bijzonderheden opnoemen, die o. a. de geachte afgevaardigde uit Zeeland aanhaalde. Deze heeft drie verschillende gevallen gesteld.

Het eerste betrof een bedelaar, die f 3 in de week verdiende, maar verklaarde daaraan voor zijn gezin niet genoeg te hebben. Dit geval zal, mijn inziens, bij den regter geene moeilijkheden opleveren. Iemand, die f 3 verdient, al zegt hij ook daarvan met een gezin niet te kunnen leven, moge in de termen vallen van de gewone armenzorg of liefdadigheid, hij zal niet de politiezorg behoeven, die door of van wege de gemeente nodig is.

Het tweede geval zag op de weigering van een armbestuur om te bedelen, op grond dat de bedelaar een dronkaard was en alles onmiddellijk aan den drank besteedde. In zulk een geval zal het armbestuur in den regel alle rechte kunnen hebben om niet te bedelen; maar voor den regter is dat de vraag niet; deze heeft te oordeelen over de al of niet strafbaarheid der bedelarij. Voor den regter is het uitsluitend de vraag of den man op het oogenblik dat hij bedelde, feitelijk (waarom? doet er niet toe), hulp geweigerd was, terwijl hij verkeerde in een toestand, die voor hem was zedelijke overmagt, noodstand. Iemand die een misdrijf, welk ook, pleegt, door overmagt daartoe gedwongen, kan met goed regt nooit veroordeeld worden.

Het derde voorbeeld levert, meen ik, evenmin bezwaar. Het had betrekking op eene weigering van het burgerlijk armbestuur, omdat er ondersteuning werd genoten van eene bijzondere of kerkelijke instelling van weldadigheid. Nu wordt het nog erger, zeide de geachte spreker, want nu moeten niet alleen de leden van het algemeene, maar ook

de leden van het bijzondere en kerkelijke armbestuur voor den regter verschijnen en zal er geen einde zijn aan de enquêtes. Heeft de geachte spreker echter hierbij art. 12 van de armenwet niet over het hoofd gezien? Daaruit immers volgt, dat dit geval reeds goed is geregeld en tot geene complicaties kan leiden, omdat het burgerlijk armbestuur zelf kan opgeven in hoe verre er al of niet weigering van beleving bestaat van wege kerkelijke of bijzondere instellingen, daar deze dat moeten opgeven aan 't burgerlijk bestuur, hetwelk trouwens zich anders ook niet zou kunnen gedragen overeenkomstig art. 21 der armenwet.

Er zijn echter veel meer gevallen denkbaar. Mag ik zelf er een vierde voorbeeld aan toevoegen? Leden van het armbestuur, als getuigen ter terechtzitting gehoord, verklaren voor den regter, dat iemand geen onderstand van hen heeft kunnen erlangen, ofschoon het hun bekend was dat hij evenmin door bijzondere of kerkelijke instellingen was geholpen. Maar de bedoelde leden van het armbestuur voegen er bij — en te liever neem ik een dergelijk voorbeeld, waarbij wordt uitgegaan van de veronderstelling dat de besturen te goeder trouw handelen, want anders helpen de beste wetten toch niet — zij voegen er bij, dat toen den man hulp werd geweigerd, men werkelijk meende dat hij in een toestand verkeerde, die hulp niet noodzakelijk maakte, maar dat van achteren dit eene dwaling was gebleken, omdat het armbestuur inlichtingen had ingewonnen, die later bewezen waren onjuist te zijn.

Dit is nu eens een geval zonder conflict. Zou de geachte afgevaardigde dergelijken beklagde dan toch willen veroordeeld hebben? Dat is, dunkt mij, ondenkbaar, maar toch zal die veroordeeling plaats hebben, tenzij deze regeling, die nu door den geachten afgevaardigde wordt afgekeurd, tot stand komt.

De groote hoofdgrief tegen dit wetsontwerp schijnt overigens, dat het inbreuk zou maken op de beginselen onzer armenwetgeving. In geen enkel opzicht komt mij dit juist voor. Integendeel zelfs: dit wetsontwerp neemt een feitelijk bestaan te inbreuk op de armenwet weg.

Het hoofdbeginsel der armenwet is, dat de armenpolitiezorg door de gemeente wordt uitgeoefend. Maar hoe is het in de werkelijkheid?

Er zijn gemeentebesturen, die op de meest loyale wijze handelen, maar allen doen dat niet. Sommige gemeentebesturen willen hulpbehoevenden wel eens van zich afschuiven en overbrengen op rekening van den Staat. Zij, die tegen Staatsarmenzorg zijn, moesten zich, dunkt mij, tegen dien toestand verzetten.

Iedereen, die de bevolking der bedelaarsgestichten gezien heeft, valt het onmiddellijk op, dat 50 à 60 pct. daarvan bestaat uit ongelukkige schepsels, uit de meest hulpelooze wezens of hoog bejaarden. Het geval heeft zich zelfs voorgedaan, ik heb het in de andere Kamer aangehaald, dat een grijsaard van 98 jaren ten gevolge van een veroordeelend vonnis voor de eerste maal in de gestichten gebragt werd.

Waardoor wordt dit veroorzaakt? Doordien de besturen eenvoudig weigeren om te helpen, zoodoende de werkelijk nooddruffigen dwingen om te bedelen en langs dien weg hen afschuiven op den Staat, voor wiens kosten ze dan in de gestichten worden verpleegd. Is dat overeenkomstig de beginselen der armenwet? Die mogelijkheid tot afschuiving zal worden weggenomen door dit wetsontwerp, omdat het zorgt, dat de regter niet meer *genoodzaakt* is iederen bedelaar te veroordeelen tot opzending naar de gestichten, door die opzending facultatief te maken, zoodat de regter haar alleen behoeft toe te passen op die personen, ten wier opzichte enige kans bestaat, dat zij vrucht zullen plukken van hun verblijf aldaar.

In verband met het zoo even gezegde staan ook de bezwaren, die door den geachten afgevaardigde uit Groningen zijn ontwikkeld. In zijn advies heeft die geachte afgevaardigde zich ook beroepen op het adres van het gemeentebestuur van Groningen.

Dit bevreesdde mij uitermate, omdat dit gemeentebestuur, hoezeer ook bekend als een verlicht bestuur, toch eigenlijk, alvorens zijne bezwaren zoo breed uit te meten, zich, wat

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

het voorstel zelf betreft, beter had moeten inlichten. Een enkel bewijs. Als grondslag van de in dit adres ontwikkelde bezwaren wordt mede aangenomen, dat tot de competentie van de regterlijke magt nu zou gebragt worden niet alleen om over de onvermijdelijkheid, maar ook over het »*tantum*» van den onderstand te beslissen. Waarom anders dit in het adres vermeld?

Op zulk een voornaam punt is dat echter eene groote onjuistheid. In de Tweede Kamer is uitvoerig behandeld en door mij steeds verdedigd, dat juist wanneer de regter over het *tantum* moest beslissen, eerst dan een inbreuk op de regten van de administrative magt zou kunnen worden aangenomen. Daarvan schijnt men geene kennis te hebben, en niettemin spreekt men een oordeel uit, met dergelijke onjuistheid tot grondslag. Het is in allen gevallen duidelijk, dat eene beslissing des regters, ook over het *tantum*, ten hoogste door het bestuur van Groningen wordt afgekeurd. En nu haalt de geachte afgevaardigde uit Groningen dat adres aan. Maar, vreemd genoeg, zijne eigene meening, dit bleek uit zijn verder betoog, sluit zich daarbij niet aan, want de geachte spreker zeide dat het voor hem juist eene grief is, dat in het ontwerp *niet* is opgenomen, dat de regter ook heeft te oordeelen over den *noodigen* onderstand.

De geachte afgevaardigde zeide zelfs bij wijze van afkeuring dat een dubbeltje en niet de regter beslissen zal over de veroordeeling. Zoo zeer dus is hetgeen de geachte afgevaardigde wenschte in strijd met hetgeen staat in het adres van het gemeentebestuur van Groningen, dat hij echter aanhaalt. Niet minder onduidelijk scheen mij een ander punt.

Het kan niet twijfelachtig zijn voor ieder, die eenige studie gemaakt heeft van het strafregt, of wij hebben in de 3de alinea van art. 19 te doen met een *fait d'excuse*, waarvan de bewijslast op den beklaagde rust. Men beweert dat dit den bedelaar moeilijk zal vallen; maar hetzelfde is dikwijls ook voor andere misdadigers het geval. Ook voor hen is het dikwerf zeer lastig, somtijds zelfs onmogelijk, om voor den regter het bewijs te leveren niet alleen dat een *fait d'excuse* op hen toepasselijk is, maar ook dat verzachtende omstandigheden voor hen pleiten. Zoowel van het een als het ander toch moeten zij, hetzij ze rijk of arm zijn, het bewijs leveren. Zullen wij nu voor de bedelarij deze hoofdbeginselen van onze strafverordening kunnen omver halen? De geachte afgevaardigde scheen het te willen; hij wenschte immers door het openbaar ministerie in elk geval het bewijs te zien geleverd, dat er straffbare bedelarij was gepleegd. Dan echter wordt het hier geldig gemaakt bezwaar, dat leden van armbesturen als getuigen moeten optreden, vertiendubbeld. Dan toch zou eene dagvaarding van leden van het armbestuur moeten plaats hebben, niet alleen in die enkele gevallen waarin een bedelaar er zich op beroept dat hij, in nood verkeerende, door alle armbesturen was afgewezen, maar men zou die leden moeten dagvaarden *in ieder geval* van bedelarij, omdat het openbaar ministerie het bewijs zou moeten leveren, dat de man, onderstand gevraagd hebbende, dien heeft ontvangen, of het negatieve bewijs dat geen onderstand is gevraagd geworden.

En nu zeide de geachte spreker uit Groningen, dat hij, omdat die last niet aan het openbaar ministerie is opgelegd, tegen deze wet zal stemmen. Dit is voor mij niet wel begrijpelijk. Want daardoor zou juist de inmenging van den regter grooter worden, wat de geachte spreker ook niet wil, en zou tevens de last voor de burgerlijke armbesturen ontzettend verzaard worden, een last, die nu reeds als te groot wordt beschouwd. Ik vind dit alles tegenstrijdig en vat dus in zoo verre de bezwaren niet: het eene vernietigt het andere.

Over de praktische moeilijkheden van de uitvoering zal ik nu geen woord meer zeggen. Want inderdaad mogen zij toch niet beslissen. Bezwaren toch in de uitvoering ondervindt iedere wet. Zelfs de tijdens hare vaststelling volmaakte wet zou die opleveren, omdat de tijden en omstandigheden, voor welke zij werken moet, telkens veranderen. Dus, als men praktische bezwaren van uitvoering wil voorkomen, moet men niets meer regelen. De eenige vraag

echter moet, naar mijne bescheidene meening, zijn: brengt deze wet, bij de bestaande vergeleken, al dan niet verbeteringen aan? En men voege er zelfs de vraag bij: zijn de praktische bezwaren, die men vreest, meer dan die nu bestaan? Dat er verbetering zal komen, is mijns inziens buiten kijf, omdat de *onwaarheid* der wet van 1854 wordt vervangen door eene *waarheid*. En wat de bezwaren in de uitvoering betreft, vergeet men niet, dat de thans bestaande toestand zoo vele feitelijke bezwaren oplevert, als men van eene andere regeling zich schier niet kan denken. Omdat dit wel wat veel uit het oog wordt verloren, zal ik er eenige opnoemen.

Er wordt in zake bedelarij wel regt *gesproken*, maar wordt er ook regt *gedaan*? In de andere Kamer heeft een lid, die tegen de wet stemde, eene verklaring gegeven, aan mij door meerdere conscientieuze regters vroeger ook afgelegd, dat het hem, als regter, tegen de borst stuitte telkens als hij een bedelaar moest veroordeelen.

Is het ook geen bezwaar, dat iedere gemeente thans den last van het onderhoud van armen kan overdragen op het Rijk?

Is het voorts niet ten hoogste bedenkelijk, dat de tegenwoordige regtspraak in zake bedelarij meestal niets is dan eene comedievertooning. De bedelaar wil opgenomen worden in de gestichten: dat is zijn doel. Zijn bedelen, meestal zelfs bij een rijksveldwachter of een polite-agent zelf, is reeds eene vertooning. De regter moet daarbij zoo lijdelijk mogelijk blijven. Zelfs in de meest ongerijmde gevallen *moet* hij, hoe onwillens ook, het verlangde entreebiljet voor de gestichten afgeven; dat is eene gedwongen rol, die de regter vervult.

Eindelijk, en dit bezwaar beteekent toch ook nog al wat: er kan niets gedaan worden tot verbetering der gestichten. Dat zij die wel behoeven, wordt niet tegengesproken, en het valt ook niet te ontkennen, als men alleen maar de gemengde bevolking ziet, die daar is bijeengebragt, ten gevolge waarvan de een het er te goed, een ander het te slecht heeft. Nu zijn het alle *veroordeelden*, en is het onmogelijk ze te splitsen.

In het Voorloopig Verslag is als het denkbeeld der meerderheid opgenomen, om door eene »andere wetsherziening» de gestichten te splitsen in eene »afzonderlijke inrigting voor werkelijke armen» en eene »andere voor veroordeelde bedelaars.» Maar ik herhaal met vertrouwen de vraag van den geachten spreker uit Zuidholland: Wie zou Staatsarmenhuizen willen, waarin een ieder werd opgenomen? Wie ook zou een daartoe strekkend voorstel willen indienen?

De geachte spreker uit Groningen stond niettemin zoo even hetzelfde denkbeeld weder voor, doch hij achtte eene wet daartoe niet noodig; men zou de splitsing van de gestichten kunnen maken bij administrative regeling. Maar eene splitsing in werkelijke armen, de zoo geheeten vrijwilligers, en in veroordeelden is onuitvoerbaar, omdat, gelijk ik reeds de eer had te zeggen, die vrijwilligers eigenlijk niet meer zijn. 't Zijn allen veroordeelden. Eene zoodanige splitsing zou dus niet aan het doel beantwoorden. Er is alleen verandering in de gestichten te brengen, door de wet op de bedelarij te wijzigen.

Ten allerlaatste, ben ik nog een antwoord schuldig aan den geachten afgevaardigde uit Utrecht. De heer du Marchie van Voorthuysen vraagt, of ik het nog in het belang van de armen zelfen acht, om eene categorie van straffelooze bedelaars te behouden. De strekking der vraag schijnt te zijn: welke de morele gevolgen van dit wetsontwerp voor de armen zullen zijn? Bij het groote verschil van gevoelen, dat reeds bestaat over de meer materiele gevolgen, wil ik wel verklaren, bezwaard te zijn, nu eene profetie te doen over de morele gevolgen. Voor mij zelfen ben ik echter over die gevolgen onbezwaard, en ik heb daarvoor deze reden. Het tegenwoordige bedelen gebeurt voor meer dan de helft niet om eene gave te bekomen, maar *om* te worden opgenomen in de gestichten te Ommerschans en Veenhuizen. En dat is inderdaad een hoogst immorele toestand, die alle energie doodt bij de groote massa, die op die wijze in de gestichten komt. Niet alleen dat deze

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

mensen, in de gewone maatschappij teruggekeerd, zelfs geen moeite doen om te gaan werken, maar zij trachten niet eens hulp te krijgen van eenig armbestuur of particulier. Hun eenig doel is te komen en te blijven in de gestichten, met kleine tusschenpozen, waarin zij, tot vertering hunner uitgaanskas, eene soort van kermis gaan houden.

Die toestand zal dan toch door dit wetsontwerp ophouden. Hij die bedelt zal niet meer zeker zijn in de gestichten terug te komen, maar hij zal afhankelijk zijn en blijven van den regter, die in ieder speciaal geval zal beoordeelen of het verblijf in de gestichten voor den bedelaar noodig is, ja dan neen. Men heeft daaromtrent nu ook wel weer een bezwaar, namelijk of de regter dit wel altijd goed zal kunnen beoordeelen. Mijnheer de Voorzitter, ik heb bij dit wetsontwerp gedaan wat ieder wetgever doen moet, namelijk ondersteld, dat armbesturen en regters niet moedwillig verkeerd en onverstandig zullen handelen. Gaat men, ten aanzien van hen, die met de uitvoering en toepassing der wetten belast zijn, van het tegenovergestelde uit, hoe zal dan de inhoud van eenige wet te maken zijn?

De heer **du Marchie van Voorthuysen**: Mijnheer de Voorzitter! Slechts een enkel woord van dank aan den Minister voor zijn antwoord. Betrekkelijk hetgeen hij echter zeide over het verlangen van de arme menschen, om in de gestichten te komen en te blijven, veroorloof ik mij nogtans deze wedervraag: heeft de Minister in het vuur van zijne rede daarbij niet te veel gedacht aan den toestand, dien zij daar nu vinden?

De heer **Borsius**: Mijnheer de Voorzitter! Slechts een paar opmerkingen.

De eerste betreft de bedelarij op zich zelve. De Minister heeft het opgevat als of ik van meening ware dat geene bedelarij ooit straffeloos mogt zijn. Dat is mijne meening niet. Iets anders is echter of ik die straffeloosheid met ronde woorden in de wet zou willen neerschrijven. Hoe is de toestand op het oogenblik? Aan werkelijk behoeftigen wordt geen onderstand geweigerd; deze worden niet of zelden als bedelaars vervolgd en veroordeeld. In den regel wordt er genoegzame ondersteuning gegeven. Ik sta er ook volstrekt niet op dat iedere bedelarij strafbaar worde; — ook reeds het Code Pénal erkent die straffeloosheid. Maar, zegt de Minister, daarin is eene omkeering gebragt door de wet van 1870, daardoor is de zaak ontwrigt, zoo als hij het noemde.

Mijnheer de Voorzitter, ik betwijfel dit, en meen het te moeten tegenspreken. Die wet van 1870 verandert niets, en bepaalt alleen wie de kosten zal betalen; vroeger was dit de gemeente, nu is het de Staat. Maar de strafbaarheid bleef dezelfde als sedert de invoering der armenwet; vóór en na 1870 bleef hetzelfde art. 19 der wet houdende wijziging van den Code Pénal toepasselijk, en de straf was niet te zwaar, daar steeds gehandhaafd bleef art. 20 dierzelfde wet, waarbij ook in geval van bedelarij het mitigerend art. 463 Code Pénal toepasselijk werd verklaard. Het hoofddoel van dit wetsontwerp was volgens den Minister om te voorkomen dat de menschen in massa de kolonien bevolken, ten gevolge van hun eigen wil.

Hij zegt dat thans ook veel de comédie wordt vertoond dat het gemeentebestuur den man herhaaldelijk laat bedelen, opdat hij zou worden opgezonden. Wil de Minister eene goeie verandering, welnu, hij drage eene wijziging voor van de derde alinea van art. 19 der wet; hij schrappe dan de *verplichte* opzending van de recidive bedelaars. Dan zal hij zijn doel bereiken, de facultative beslissing over het al of niet opzenden aan den regter vrijlaten, terwijl hij nu conflicten in het leven roept tusschen bestaande magten en de administratieve feitelijke verkort in haar regt van beslissing in 't hoogste ressort.

De Minister ontkent de mogelijkheid van conflicten als gevolg van dit wetsontwerp, en wordt daarin ondersteund door den talentvollen verdediger uit Zuidholland. Er wordt niets vernietigd — zeggen zij — door het vonnis van den regter.

Niets vernietigd. In zekeren zin is dat waar. Er wordt niets aan 't armbestuur gelast; de weigering wordt gehandhaafd. Maar het *motief* der weigering wordt beoordeeld, en als er nu vrijspraak wordt verleend op grond dat de weigering van het armbestuur den regter onjuist voorkomt, dan wordt de beslissing van het armbestuur veroordeeld! Als dat nu niet is een conflict ten gevolge van het controleren van de eene magt door de andere, dan begrijp ik het niet meer.

Maar men komt niet tot beoordeeling van het motief, zeide de Minister zoo even; de regter onderzoekt slechts twee zaken. Hij vraagt alleen: was er onvermijdelijke noodzakelijkheid, en: is de weigering gebleken, maar hij weegt niet de motiven. Maar nu merk ik op dat de meening van den Minister thans eene andere is dan die hij vroeger heeft verkondigd ter gelegenheid van de gehouden conferentie met de Commissie van Rapporteurs in de Tweede Kamer. Daar heette het:

» De regter zal dus met het constateren der weigering van het burgerlijk armbestuur niet kunnen volstaan, maar omtrent de gegrondheid der redenen, welke tot weigeren hebben geroepen, een onderzoek moeten instellen en eene beslissing geven. Hij kan daartoe mede sommige of alle leden van het armbestuur als getuigen hooren, gelijk ook anderen.»

Dat is geheel iets anders. Toen stelde hij het onderzoek naar de redenen der weigering zelfs als des regters roeping en pligt. In het vuur der improvisatie is hem dit wellicht ontsnapt; ik vertrouw echter dat de Minister zijn toenmalig standpunt niet zal verlaten.

Als argument dat er geen conflicten zullen ontstaan werd nog aangevoerd dat er geen cent meer zal uitgegeven worden. Dat is zoo, maar er wordt door de vrijspraak op grond van ten onrechte geweigerden onderstand iets ergers gegeven dan geld, namelijk een octrooi voor het bedelen.

De geachte afgevaardigde uit Zuidholland zeide dat de armbesturen ten laatste, verdrietig van al dat procederen, voortaan ook aan valide bedelaars een enkelen cent zullen geven. Maar dat zou een zeer pernicious, en zeer zeker niet bedoeld gevolg zijn, want daardoor zou de bedelarij juist worden aangemoedigd.

Eindelijk zou dit wetsontwerp ook noodzakelijk zijn omdat anders eene goede regeling der gestichten ondenkbaar is. Daarin kent men twee soorten van personen, veroordeelden en pensionaires. Maar hoeveel van die laatsten zijn er dan? — zegt de Minister; — een tiental maken op de massa niet uit.

Is het nu echter noodig om elke splitsing uit te stellen tot dat er geen pensionaires meer zijn? Is zij steeds onmogelijk, bij deze hoogst ongelijke verhouding tusschen beide categorieën? Ik geloof het niet. Maar wil de Minister die overbevolking tegengaan — ik herhaal wat ik reeds gezegd heb — hij stelde dan eene wijziging voor van het derde lid van art. 19 in dien geest, dat de regter, die nu slechts vrij is in de opzending bij eene eerste veroordeeling, maar daartoe verplicht in geval van recidive, voortaan ook bij tweede en derde recidive vrij blijve die opzending al dan niet te bevelen; dan zullen die groote toevoeren van zelve verminderen, — de gewijzigde inrigting gemakkelijker zijn.

De heer **de Sitter**: Een zeer kort woord, Mijnheer de Voorzitter. Na het gesprokene zou ik zeker het woord niet weder hebben gevraagd, wanneer niet de Minister in zijn antwoord, enkele argumenten door mij bijgebracht, ter sprake had gebragt. Omdat nu een paar punten mij voorgekomen zijn door den Minister minder juist te zijn begrepen, wil ik daarover een kort woord in het midden brengen. Ik zal echter trachten te zorgen het geduld der Vergadering niet in ongeduld te doen overgaan.

De Minister heeft in de eerste plaats zijne verwondering betuigd, dat door mijn een beroep was gedaan op het adres van burgemeester en wethouders van Groningen, dat zou steunen op eene dwaling, namelijk dat ook het oordeel des regters zou loopen over het quantum van den onderstand, terwijl mijne redenering het bewijs leverde, dat ik juist van eene tegenovergestelde meening was. Ik ben zoo vrij, voor zoover

43. Wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij, houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld.

noodig, de Vergadering en den Minister te doen opmerken, dat die meening berust op eene dwaling.

In de eerste plaats heb ik mij niet op het Groninger adres beroepen, zoo als het in zijn geheel daar ligt, maar alleen op twee zinsneden daaruit, terwijl in de tweede plaats de zin, waarin die woorden voorkomen, van dien aard is, dat naar mijne meening, de Minister daaruit een verkeerd gevolg trekt.

Deze zinsneden luiden aldus: »Burgemeester en wethouders betaamt het niet te treden in een onderzoek van de vraag, of het behoort tot de competentie der regterlijke magt over de onvermijdelijkheid en het tantum te beslissen van onderstand bij het administratief gezag aangevraagd. Zij hebben niet te beoordeelen, of een onderzoek door den regter naar de beweegredenen voor de weigering van onderstand, dezen niet doet treden op administratief terrein." Er wordt dus eenvoudig aangehaald, dat het adresserend bestuur niet wenscht te treden in eene beoordeeling daarvan; maar ik meen met alle bescheidenheid te mogen ontkennen dat dit adres op die verkeerde basis zou gegrond zijn.

Het tweede punt was het »*fait d'excuse*". Ik heb beweerd, dat men zou kunnen vragen bij den regter of, met het oog op de redactie van het voorgestelde art. 19, het »*fait d'excuse*" zou moeten geleverd worden door den schuldigen bedelaar, dan wel of het op den weg van het openbaar ministerie zal liggen om te bewijzen, niet dat er bedelarij gepleegd was, maar strafbare bedelarij.

De Minister zegt dat het een het ander vernietigt. Ik geef dit toe, wanneer wij slechts met één regterlijk collegie te doen hadden, maar de Minister vergete niet dat wij met verschillende te doen hebben; en dat, terwijl bij het eene collegie het beginsel geldt dat het bewijs voor het »*fait d'excuse*" geleverd moet worden door den schuldigen bedelaar, een ander regterlijk collegie van oordeel zal zijn dat het op den weg van het openbaar ministerie ligt om te bewijzen dat er strafbare bedelarij gepleegd is; dan zal de bewijslast bij dat collegie berusten en de kosten zullen in allen gevalle voor rekening van den Staat komen, want ingeval er vrijspraak volgt, wordt de Staat in de kosten veroordeeld, en ingeval van veroordeeling moet de bedelaar de kosten betalen, maar daar deze onverhaalbaar zijn, komen zij toch ten laste van den Staat.

Ik zou hiermede kunnen eindigen, maar ik wensch nog aan den geachten afgevaardigde uit Zuidholland eene opmerking te maken.

Ik heb dezen geachten afgevaardigde zoo even tot verdediging van het wetsontwerp hooren zeggen: het staat vast dat de nieuwe formule niet de minste verandering brengt in de armenzorg.

Wanneer dit zoo is, dan vraag ik, waarom wij hier bezig zijn met deze wet te beoordeelen, die dan geheel overbodig is?

De heer **Smidt**, *Minister van Justitie*: De laatste vraag van den vorigen geachten spreker zal ik zoo vrij zijn te beantwoorden. Indien het al eens waar mogt zijn, gelijk ondersteld is, dat door deze wet geen of weinig verandering kwam in de armenzorg en de bestaafing der bedelarij, zou dan toch deze wet niet van groot belang zijn, zoowel om

daardoor te bekomen eene betere, op waarheid gegronde strafwetgeving, als om in staat gesteld te worden, eene gewenschte oplossing te beproeven in den toestand der bedelaarsgestichten?

Overigens — want ik mag van het geduld der Kamer niet meer vergen — moet ik alleen nog één woord opnemen van den geachten spreker uit Zeeland, die zeide, dat er zou geschapen worden een *octrooi* voor de bedelarij. Bij zijne repliek begon die geachte spreker met toe te geven, dat er moest zijn eene straffelooze bedelarij. Maar, zeide hij, die is er nu ook. Met verlof, Mijnheer de Voorzitter, zoo als zij er is, is zij afhankelijk van het goedvinden van den veldwachter, niet van de uitspraak des regters; dáárvoor is noodig eene bepaling en een waarborg in de wet. Wanneer die geachte spreker nu werkelijk eene categorie van straffelooze bedelarij wil en hij hier eene formule vindt, zoo eng en beperkt in het toestaan der straffeloosheid, als mogelijk is, — gelijk ik de eer had aan te toonen — dan begrijp ik inderdaad niet hoe die geachte afgevaardigden kan spreken van het maken van een *octrooi* voor bedelarij. Of bedoelde de geachte afgevaardigde daarmede de regterlijke vrijspraak? In enkele gevallen zal de regter kunnen vrijspreken. Doch evenmin als die vrijspraak op eene reeds gevallen beslissing van het armbestuur eenigen invloed kan hebben, kan zij dat op eene toekomstige. Want op den eigen dag der vrijspraak zal het armbestuur even onafhankelijk en vrij zijn in zijne beslissing op eene vernieuwde aanvraag om onderstand, als of er geene vrijspraak had plaats gehad. Wat meer is, het openbaar ministerie eveneens zal bevoegd zijn, op nieuw te vervolgen als de vrijgesprokene weer bedelt. Ieder geval blijft op zich zelf staan en moet op zich zelf worden beoordeeld. Men kan dus noch in eigenlijken noch in oneigenlijken zin spreken van een *octrooi* of vrijbrief, want de werking van het vonnis zal, even als van elk vonnis in strafzaken, zich bepalen tot het feit dat er aanleiding toe heeft gegeven.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het *wetsontwerp tot wijziging van art. 19 der wet van 29 Junij 1854* (Staatsblad n°. 102), houdende eenige veranderingen in de straffen op misdrijven gesteld, wordt met 25 tegen 9 stemmen verworpen.

Tegen hebben gestemd de heeren: Blussé, Nobel, de Sitter, van Rhemen van Rhemenshuizen, van Eysinga, Dumbar, Carsten, du Marchie van Voorthuysen, van Rijkevorsel, Borsius, Huydecoper van Maarsseveen, Hengst, van Sasse van Ysselt, de Villers de Pité, Beerenbroek, Smitz, Buchner, Teding van Berkhout, Vos de Wael, van Vollenhoven, Thooft, Coenen, van Swinderen, de Raadt en de Voorzitter.

Voor hebben gestemd de heeren: Duymaer van Twist, Viruly, Geertsema, Hein, Pické, Prins, Smit, Stork en van Akerlaken.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering tot nadere bijeenroeping gescheiden.

